

Rikke-Tikke-Tak

Hendrik Conscience, Edward Dujardin

RIKKE-TIKKE-TAK

DOOR

Hendrik Conscience.

Met vier platen door Ed. Dujardin.

Antwerpen,

DRUKKERY VAN J. P. VAN DIEREN EN COMP., COPPENOLSTRAET.

1851

RIKKE-TIKKE-TAK.

1.

RIKKE-TIKKE-TAK

DOOR

Hendrik Conscience.

MET VIER PLATEN DOOR ED. DUJARDIN.

Antwerpen,

DRUKKERY VAN J. P. VAN DIEREN EN COMP., COPPENOLSTRAET.

1851

I.

Lang is het niet geleden, dat ik de pachthoeve bezocht waer de geschiedenis van Rikke-tikke-tak aenvang neemt; zy staet nog tusschen Desschel en Milgem, op een twaelftal mylen oostwaerts van Antwerpen, en is bewoond door landbouwers, die zich den naem van Jan Daelmans byna niet meer herinneren.

Hoe schilderachtig dit huis ook zy, het biedt toch niets byzonders aen : donderbladen en mosplanten begroenen zyne verzengde daken; zyne ingebrokkelde muren verbergen zich achter streelend loover; varkens dartelen by den mesthoop tusschen hoenders en duiven, en, verder in den stal, ziet men dry glimzuivere koeijen den malschen klaver malen. . . . .

Maer het schoonst by de eenzame hoeve, is de onmeetbare heide, die voor haren gevel zich uitspreidt tot verre achter den gezigteinder ; de beek, die achter haren bloemhof zich heen spoedt naer de moerweiden, — en de groene dreefkens van Elsen en Wilgen, welke den loop der zilveren heidenader vergezellen. Daerby, de onbeperkte blauwe hemel, het geheimzinnig geritsel der krekels en het verliefde geschater der vogels, die deze afgelegene hoeve tot vaderland en tot rustplaets verkozen hebben.

Het was op eenen vroegen morgen des jaers 1807; de zonneschyf had zich nog niet boven de vlakte der heide verheven, en ter nauwernood hoorde men hier en daer eenen vogel het voorspel tot den prachtigen morgenzang der natuer beginnen. In de binnenkamer der hoeve heerschte insgelyks nog eene diepe nachtstilte : alleen een klein vuer brandde krakend in den wyden haerd ; het uerwerk zette zyn rusteloos getik voort, en verder, in eenen halfduisteren hoek, bromde het eentoonig geronk van een spinnewiel.

By dit werktuig bevond zich een meisje van een zonderling voorkomen : op haer gelaet te zien, moest zy omtrent de zestien jaer oud zyn ; haer kleedsel was niet

zindelyk, ja veeleer slordig; maer haer zuiver aengezigt had in zyne uitdrukking iets vreemds, iets verheven dat de aendacht van den aenschouwer boeide en hem onfeilbaer, door een slach van medegevoel, tot het meisje trok. Niet dat men haer schoon mogt noemen; want zy was bleek als doorschynend marmer, en hare gitzwarte oogen, —als zy van onder de lange wimpers eenen blik als eenen vuersprankel wierpen, schenen hard en onaengenaem. Maer er kwamen ook stonden dat zy, als eene zinnelooze, den kwynenden oogappel traeg en lydzaem liet ronddwalen, — dat haer aengezigt betrok met eenen blyden glimlach alsof in haer hart eene verheugende stemme sprak : — en dan, dan was zy schoon gelyk een albasten zinnebeeld der kwynende bloeme, die nog haren kelk voor de zonne opent, ofschoon de worm reeds haren wortel hebbe doorknaegd.

Sedert een uer zat zy daer voor het spinnewiel, als hadde zy deel gemaekt van het werktuig, zoo onachtzaem liet zy het vlas door hare vingeren glyden : eene diepe droomery had haer in eene mymerwolk gesloten; de stoffelyke wereld was voor haer verdwenen, en nu bestraelde eene hemelsche vreugde haer aengezigt.

Welk verblydend gedacht rees er dan uit haren boezem tot op haer lachend gelaet? Zy wist het zelve niet. —Zie, zy opent haren schoonen mond : zy zingt ! Verleidend

moet dit gezang zyn indien het hare aendoening vertaelt : hare stem is zoet en byna onvatbaer als de verre klank eener zilveren drinkschael ; maer vreemd en aerdig is haer trippelend lied,— zy zingt :

Rikke-tikke-tak Rikke-tikke-toe,
Yzer warm,
Hoog den arm!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

En dan vervalt zy weder in hare geheimzinnige mymering.

Terwyl de maegd, met het hoofd gebogen, daer voor het spinnewiel zat en in zelfsvergeten scheen verzonken, kwam er eene bejaerde vrouw van den trap in de kamer. Aen den meesterachtigen oogslag te zien, welke zy op het uitgedoofd vuer en op het meisje wierp, kon zy niet anders dan de pachteresse zyn. Haer oog gloeide onmiddelyk van gramschap, en, tot het mymerende meisje gaende, gaf zy haer eenen zoo harden kaekslag, dat de verraste droomster byna van haren stoel stortte!

« Wat? » riep de pachteresse. « Gy lui stuk! Het vuer aen! Spoedig, of ik neem eenen stok om u wakker te maken, vadsige lyn, dat gy daer zyt! »

De maegd stond op en ging tot het vuer om het barsch gebod der pachteresse te volbrengen; zy moest zulke wreede behandeling sedert lang gewoon zyn, want haer marmeren gelaet verried noch droefheid nog lyden : alleen, op eene harer wangen gloeide eene roode vlek, die genoegzaem aenduidde dat de ontvangene slag haer pynelyk gekneusd had.

Zoohaest de pachteresse het vuer onder den koeketel zag vlammen, ging zy aen den trap staen en riep uit al hare magt :

« Op, op! luijaerds! of ik zal u komen halen, slapers! Sa, Trien, Barbel, Jan! op, op, 't is vier ure! »

Weinige oogenblikken daerna kwamen de geroepenen beneden. Wat de twee meisjes betreft, zy waren de dochters der pachteresse en konden iets minder dan twintig jaer oud zyn; overigens, gelyk de meeste boerinnen, zwaerlyvig en sterk gebouwd, zonder dat iets haer onderscheidde.

De jongen, welke door zyne moeder Jan genaemd was, telde niet meer dan zeventien jaren; zyn gelaet was ruw van trekken, doch regelmatig en mannelyk; zyne rondloopende blikken en zyn bewegend aengezigt getuigden dat hy, indien de natuer hem niet met groote geestvermogens had begaefd, toch een schoone en wakkere jongen was. Zyne blauwe oogen en lange blonde haren

drukten op zyne wezenstrekken eenen stempel van goedheid en van zoete gevoelens, welke inderdaed in zyn hart berustten.

Hy alleen ging tot het meisje, dat by het vuer stond, en zegde met stille stem tot haer :

« Goeden morgen, Lena ! »

Waerop eene nog stillere stem antwoordde :

« Goeden morgen, Jan. Ik bedank u. »

Voor dat ieder in de hoeve naer zyn werk ginge, werd de koffy op de tafel gezet, en de pachteresse sneed elk zyne boterhammen voor. De jonge Lena kreeg voor haer deel een stuk brood, dat niet genoeg ware geweest om den honger van een kind te verzadigen. Eventwel, zy scheen het niet te bemerken, en, zelfs hare oogen klaegden niet over de wreedheid der pachteresse. Jan bezag Lena met een diep medelyden ; en, toen hy bemerkte dat het brood van het meisje meest opgeëten was, legde hy van het zyne in de plaets, telkens dat zyne moeder hare oogen gekeerd had.

Na het ontbyt ging Jan met zyne zusters den huize uit om den dagelykschen arbeid te beginnen. Lena bleef op de hoeve met de pachteresse, om mede by de kern te staen, terwyl de hond den botermeulen zou doen draeijen.

Zoohaest de melk in de kern gestort en alles tot het

botermaken in gereedheid was, ging de pachteresse naer buiten om den hond in den meulen te doen gaen; maer vond hem in zyn kot dood liggen. Dan kende hare booze woede geene palen meer; zy kwam als eene uitgelatene binnengeloopen, sloeg de arme Lena in het aengezigt, stampte haer de kamer in en schreeuwde dan eerst :

« De hond is dood, gy leelyke lyn! Gy hebt hem gisteren geen eten gegeven; maer ik zal u leeren. Hier !..... »

En dan begon zy de zwygende maegd op nieuw zeer wreedelyk te slaen, terwyl zy uitriep :

« Zwyg dat gy barst, koppige ezel! 't Is zeker niet waer, dat gy den hond gisteren geen eten gegeven hebt? Zult gy spreken? Of ik breek u hals en been! »

« Pachteresse » zegde Lena, als onvoorschillig « ik heb den hond gisteren eten gegeven. De schotel staet nog vol voor zyn kot. »

« Wat schotel vol? » schreeuwde de pachteresse. « Bedriegster, dat gy daer zyt! Dezen morgen hebt gy het eten in de schotel gelegd. Denkt gy dat wy uwe treken niet kennen? Maer het zal u berouwen. Nu zult gy zelve in den botermeulen loopen. Op! en wat gauw den meulen in! »

Waerschynlyk dat dit nieuw slach van mishandeling aen Lena eenen grooten schrik inboezemde, want zy

begon in alle hare leden te beven, en stond in het midden der kamer met gebogen hoofde en hangende armen, als eene veroordeelde die naer het schavot moet worden geleid. Eventwel zy sprak geen woord.

De verduldige lydzaemheid van het meisje beviel de pachteresse niet : in hare verkropte woede, trok zy eenen tak uit den mutsaerd, die by den haerd lag, hief hem in de hoogte als wilde zy Lena er mede op het hoofd slaen, en herhaelde haer bevel :

« Sa, gauw den meulen in ! Gaet gy of niet? »

Lena zonk langzaem op beide knien ten gronde, stak de handen smeekend vooruit, rigtte haer zwart oog biddend tot hare vervolgster en sprak :

« ô, Heb medelyden met my! Ik zal in den botermeulen loopen ; maer sla my niet meer, om Godswille ! »

Op dit oogenblik vloog de deur met geweld open en Jan sprong de kamer binnen ; hy liep tot Lena, hief haer van den grond op en sprak dan met bedwongene gramschap tot zyne moeder :

« Maer, moeder, hoe kunt gy toch zoo zyn? Het is altyd hetzelfde : ik kan nooit naer het veld gaen, of ik hoor u tegen die ongelukkige Lena schreeuwen en uitvallen gelyk tegen een beest. Als gy ze toch wilt doen sterven, sla ze dan liever in eenen keer dood ! Ziet gy dan niet dat zy ziek is en uitteert?.... »

By deze laetste woorden sprongen er tranen uit de oogen van den jongen en hy voegde er smeekend by :

« Och, moeder, laet ze toch gerust! Of zie, ik zeg het u : de eerste soldaten die nog voorbykomen , ga ik mede en gy ziet my van uw leven niet meer ! »

« Ik zeg dat ze in den botermeulen zal loopen! Dat zal haer leeren den hond laten sterven ! » schreeuwde de pachteresse.

« Wat zegt gy daer, moeder? » riep Jan met schrik en verontweerdiging. « Zy? Lena? In den botermeulen loopen! Ho, ho, moeder, dat gaet te ver. Gauw, zeg my of gy van dit kwaed gedacht afziet, — gauw, gauw! »

« Zie hem daer staen beven, de zot! » zegde de moeder met eenen spotlach. « En wat zoudt gy doen ? »

« Hoor, moeder » antwoordde Jan met eene ernstigheid welke eenen diepen indruk op de pachteresse maekte « als Lena in den botermeulen gaet, vertrek ik van hier, al bondet gy my vast met ketens..... Geloof my, geloof my, moeder, of ik bezweer het met eenen schrikkelyken eed! »

Nu beefde de pachteresse insgelyks van beklemde gramschap; het vervoerde haer tot eene zinnelooze woede, dat zy moest buigen voor de bedreiging van haren zoon. Hy was de eenige man op de hoeve en had reeds krachten en ondervinding genoeg om in den landbouw de plaets

van zynen afgestorven vader te vervullen. Zyn vertrek ware de val der hoeve geweest. — Terwyl de pachteresse het gezigt der maegd voor hare vlammende blikken neêrgeslagen hield, riep zy :

« Welaen, dat zy dan uit myne oogen ga. Op, vadsig stuk ! met de witte koe naer den kant — en dat ik u niet zie voor ten vier ure, of ik zal u deerlyk aen uw lyf komen ! — En gy, Jan, zeg aen Trien dat zy kome boteren. »

Lena ging met trage stappen ter kamer uit om de koe uit den stal te halen. By de deur gekomen, keerde zy het hoofd om en wierp met hare glinsterende zwarte oogen eenen langzamen en kwynenden blik op Jan, alsof zy wilde zeggen :

« Dank, dank, — gy beschermt een lyk ! Ik zal voor u bidden, als ik in den hemel zal gekomen zyn. »

II.

Daer gaet Lena met de koe het verloren gras langs het beekje opzoeken. Zy houdt het beest by een zeel vast en wandelt langzaem voor haer in het voetpad. In eene plaets gekomen waer de heide aen de lage moergronden grenst, en terzelfder tyd met Elsenhout en met waggelende Jeneverboomkens belommerd is, wykt Lena eenige stappen uit het voetpad. Hier staet een Beukenboom, die gewis door eenen vogel is gezaeid geweest; want zoo verre men zien kan, ontwaert men geen loof meer dat het zyne gelykt. Aen den voet van den ryzigen Beuk zinkt Lena ten gronde; zy buigt het hoofd diep, ziet beweegloos voor haer neder, laet de koorde los en vervalt in hare gewoone droomery.

Nu in de vrye lucht, onder den onpeilbaren hemel, ontlast zy haer hart van de opgekropte droefheid : haer mond klaegt niet, geen zucht ontsnapt hare borst; maer een stille vloed van glinsterende waterpeerlen rolt in haren schoot. Lang, zeer lang duert hare smart; eventwel hare tranen verminderen allengskens en eindelyk heft zy het hoofd op. Zy rigt haren vochtigen oogappel hemelwaerts en zingt, als stuerde zy een gebed tot God :

Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer warm,
Hoog den arm!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

Wat mogt toch dit geheimzinnig en zonderling lied in den mond van Lena te beduiden hebben? Men zou haer daerover te vergeefs om eene verklaring gevraegd hebben; want zy was zelve onbewust, hoe het kwam dat hare lippen, zonder hare wete, de trippelende woorden van het gezang onophoudend herhaelden. Zy geheugde zich ook niet, dat iemand ooit het lied haer voorgezongen had, en geloofde zelfs dat het, zonder voorbestaende oorzaek, met rym en maet zich in den bodem van haer hart gevormd had. Het maekte nu deel van haer raedselachtig wezen, als eene tweede, voor haer alleen verstaenbare stem; ofschoon het lied niets duidelyks

tot haren geest zegde, liefkoosde zy het echter als eene ryke bron van troost en verzachting voor haer lyden, en zy was gewoon het in alle oogenblikken van smart of vreugde tot de uitdrukking harer diepste aendoeningen te gebruiken.

Zoo magtig was het lied op haer eigen gemoed, dat zy, na hetzelve verscheidene malen en op eenen meer en meer vrolyken toon herhaeld te hebben, gansch scheen te vergeten dat zy bestemd was, om onder wreede behandelingen te bezwyken en te sterven. Het tooverend Rikke-tikke-tak had haer aengezigt met rust en vrede beglanst; zy stond dan langzaem op, bragt de koe wat verder aen eenen beteren kant, en liep de heide op naer eenen zandheuvel, welke zich weinig verder boven de onmeetbare vlakte verhief.

Op den top van dezen barren zandberg was de vorm van een zittend menschenbeeld ingedrukt. Ongetwyfeld moest Lena zeer dikwyls deze plaets bezoeken; want zy zette zich nu insgelyks neder op den grond, welke den indruk van haer lichaem droeg. Met het hoofd vooruit en met de ontspannen armen op de kniën, stuerde zy haren zwarten oogappel naer een blauwend punt op den verren gezigteinder.

Van dit punt, gewis eene afgelegene stad, scheen eene baen uit te gaen, die met allerlei spelende bogten de

heide overkronkelde en nevens de hoeve in de moerweiden wegschoot. Op den verren oorsprong dezer baen was Lena's oog beweegloos gerigt : zy zat daer als de weeze des visschers, die, van den top der duinen, de bedaerde zeevlakte overstaert en met angstigen boezem eene schuit verwacht die nooit meer komen moet! Maer het was niet gansch zoo met Lena : zy wachtte ook iets, doch wist niet wie of wat haer hart verlangde. Wel zag zy altyd de baen op, en misschien lag wel in haer de geheimzinnige hoop, dat langs daer een verlosser komen zou; eventwel zy kende niemand in de wereld : honderde reizigers mogten haer voorbygaen zonder dat zy er aendacht op gave. Was zy dan zinneloos? Ho, in het geheel niet, — alhoewel de dochters der pachteresse haer de zottinne noemden.

Lena had, door gedurig lyden en onder den pletterenden druk der verstooting, zich een leven voor haer zelve geschapen. Nu schenen hare onbegrepene daden wel dikwyls den stempel der zinneloosheid te dragen; en eventwel, in de onophoudende overdenking had haer geest zich verfynd en hare inbeelding had eene wonderbare magt verkregen. De geheime aendoeningen, die uit haren boezem opwelden, hadden haer oordeel niet in het minste verdoofd; zy bepeinsde en overwoog alles wat haer geschiedde, maer de uitslag van haer denken bleef

steeds in haer opgesloten. Wat holp haer toch verstand en rede? Was zy niet verwezen tot eene gewisse kwyndood ?

Reeds bescheen de zonne de westelyke helling van den zandheuvel; het was lang namiddag en nog zat Lena daer, met den styven oogappel op het blauwend punt gerigt. Zy had honger, en gevoelde het wel; haer ingewand sprak zeker eene pynelyke tael..... doch zy bleef zitten.

Op dit oogenblik drong een jonge boer omzigtiglyk door het Elsenhout, langs den boord der beek; hy wendde by poozen het hoofd om naer de hoeve, als vreesde hy gezien te worden, en kwam eindelyk by den Beukenboom, waer het jonge meisje hare tranen had gestort.

Zich dan naer den zandheuvel keerende, plaetste hy zyne twee handen aen den mond, om zyne stem eene zekere en beperkte rigting te geven, en riep :

« Lena ! Lena ! »

Het meisje stond op en naderde met langzame treden tot den jongen boer, die haer met den vinger aenwees dat zy nevens hem zou nederzitten. Hy haelde dan van onder zynen kiel eene zware snede brood en een stuk spek, sneed dit laetste met zyn mes op het brood in kleine brokken; en, het de maegd aenbiedende, sprak hy

op doffen toon, terwyl hy een kruikje met bier tegen een jeneverboomken plaetste :

« Lena, hier is eten en drinken ! »

De maegd aenzag hem met diepe dankbaerheid en begon inderdaed het voedsel te nuttigen, zeggende met stille stem :

« Jan, God zal het u loonen dat gy my beschermt in myn ellendig leven. Dank voor uwe zoete genegenheid. »

Intusschen was de boezem des jongen boers door eene nypende smart verkropt ; hy zegde insgelyks niets, en wel viel er eene vlugtige traen uit zyne blauwe oogen, tot dat Lena, geëten hebbende, hem de hand op den schouder legde en met hem het volgende gesprek begon :

« Jan, myn goede vriend, bedroef u niet om my. Uwe tranen doen my meer pyn dan de slagen uwer moeder ! »

« Vergeef het haer, Lena, vergeef het haer om mymentwille. Want indien gy sterven moest, zonder voor haer te bidden, ho, dan was voor haer hiernamaels geen Hemel..... Zy is toch myne moeder, Lena. Vergeef haer dan. »

« Ik heb haer niets te vergeven, Jan ; in my is geen haet, geen geheugen zelfs van het lyden. Ik heb reeds alles vergeten ? »

« Bedrieg my niet, Lena. Wie kan zulke mishandelingen vergeten ? »

« Ik heb het u meer dan eens gezegd, en gy begrypt my niet, omdat ik zelve niet versta hoe ik leef. Terwyl men my slaet en stampt voelt myn lichaem wel pyn ; maer myn geest blyft vry, en hy droomt voort van twyfelachtige en onbekende zaken, die voor myne oogen heen schieten en my streelen. Deze droomen zyn het voedsel myner ziel, — door hen vergeet ik alles : zy spreken my van een ander beter leven en doen my denken dat ik niet altyd een weeskind blyven zal. Moet God in den Hemel myn vader worden, of zal ik myne moeder zien eer ik sterf ? Ik weet het niet ! »

« Uwe ouders zyn dood, Lena. Myne moeder heeft het my dikwyls gezegd. Maer wees daerom niet droef : zie, myne armen hoe sterk reeds ! Nog eenige jaren en ik zal een man zyn. ô, Blyf toch leven tot dien tyd, Lena ! Ik zal voor u werken van den morgen tot den avond, al moest ik eeuwig uw knecht zyn. »

« Myn knecht, gy ?..... Het zal niet zyn, Jan. Beschouw myn aengezigt en zeg my, wat ziet gy in myne doorschynende wangen ? »

De jonge boer sloeg zich de twee handen voor het hoofd en sprak binnen 's monds met eenen pynelyken zucht.

« De dood, de dood ! »

Eene lange stilte heerschte nu onder de waggelende

jeneverboomen, tot dat Jan, de hand van Lena vattende, dus tot haer sprak :

« Lena, gy hebt uwe afgestorven ouders nooit gekend : van kindsbeen af zyt gy door myne moeder opgekweekt, en gy hebt meer pyn uitgestaen en meer droefheid gehad dàn tien menschen zouden kunnen dragen. Indien dit voortduerde zoudt gy sterven, ik beken het met tranende oogen ; maer zoo men u, van nu af aen, gerust liet en u wel behandelde, zoudt gy dan niet blyven leven ? »

« Blyven leven ? » herhaelde Lena « wie kent het uer zyner dood ? Ik begryp wat gy doen wilt. — Waerom om mynentwille uwe moeder getergd en haren haet over u geroepen ? »

« Waerom ! » riep Jan met half gramme uitdrukking. « Waerom ? ô, Ik weet het niet ; maer, geloof het : hebt gy een vast gedacht, een droom die u gansch vervult, ik ook heb een gedacht dat my overal byblyft, by den zwaersten arbeid zoo wel als in den diepsten slaep. Dit gedacht is, dat ik u het kwaed moet vergoeden dat myne moeder u heeft gedaen. ô, Lena, ik spreek niet zoo schoon nog zoo krachtig als gy ; maer, om Godswille, twyfel er niet aen : van den dag uwer dood zal Jan niet meer werken, en hy zal welhaest op het kerkhof nevens u onder de aerde liggen ! En indien gy my vraegt waerom, dan kan ik u geene verklaring geven. Onder

mynen kiel klopt een hart dat voelt : gy zyt een ongelukkig weeskind — dit is my genoeg. Blyf dan leven, Lena, tot dat ik groot en meerderjarig zy : myn arbeid zal..... »

« Naer huis met de koe ! » riep eensklaps in de verte eene dreigende stem.

Jan stond op, blikte smeekend in de oogen van Lena en verdween tusschen het elsenhout, terwyl hy zachtjes zegde :

« Ik kom seffens op de hoeve. Ga maer : zy zal u niet slaen ! »

Lena nam het koezeel in de hand en stapte met tragen gang het voetpad in, naer de hoeve.

III.

In het dorp Westmal (*) stond eene kleine smis, waerin vier mannen, de baes en dry gasten, bezig waren aen verschilligen smedersarbeid. Zoo veel het gerucht der vylen en hamers het toeliet, sprak men er over keizer Napoleon en over zyne groote daden. Een der gasten, wien aen de linker hand twee vingeren ontbraken, begon juist een belangryk verhael uit den oorlog in Italië, toen eensklaps twee mannen te peerd voor de smis bleven staen, en een van hen hun toeriep :

« Op mannen! men beslage myn peerd! »

De gasten zagen met nieuwsgierigheid op de twee

(*) *Westmal*, een dorp, dat op vier uren gaens van Antwerpen en op de groote baen naer Turnhout, te midden der heide ligt.

vreemdelingen, die nu van hunne peerden stegen. Gemakkelyk kon men bemerken dat zy beide krygsmannen waren; want een hunner had een diep likteeken dwars over zyn aengezigt liggen en droeg een rood lint aen zyn kleed; de andere, alhoewel insgelyks in ryke burgerkleederen uitgedoscht, scheen hem onderdanig en nam den toom van zyn peerd, met de vraeg :

« Aen welken voet, kolonel? »

« Voor; links, luitenant! » was het losse antwoord.

Terwyl een der gasten het peerd nam en in de travalie leidde, trad de kolonel in de smis, zag nauwkeurig in het ronde en nam beurtelings vele gereedschappen in de hand, alsof hy eenige derzelven poogde te erkennen. En inderdaed, hy had welhaest gevonden wat hy zocht : in de eene hand hield hy nu eene zware nyptang en in de andere eenen hamer, en bezag deze gereedschappen met eenen onverstaenbaren glimlach, die de gasten dusdanig verwonderde, dat zy gapend op den vreemdeling bleven staren.

Intusschen was het yzer in het vuer gelegd : de blaesbalg zuchtte, en lichtende glinsters omkransten de gloeijende kolen. De gasten stonden gereed met de handen aen de voorhamers : de baes nam het yzer uit het vuer en nu begon het trippelend smedengedruis.

Dit vrolyk muziek scheen den kolonel zeer te ont-

roeren; hy luisterde met eene blyde uitdrukking op het gelaet,alsof een verleidend snarenspel in zyne ooren hadde geklonken. Eventwel, toen men het hoefyzer meende van het aembeeld te nemen om het aen den voet van zyn peerd te passen, liep er een hoogmoedig mispryzen over zyn aengezigt; — hy nam de tang met het yzer uit de handen van den baes, legde het weder in het vuer en riep :

« Zoo niet! Wat grove hoef maekt gy my daer? Sa, lustig, jongen! Blazen maer! »

Terwyl men zyn bevel uit eerbied volvoerde en ieder hem met verwondering aenzag, schoot hy zyn kleed uit, en stroopte zyne gespierde armen bloot. Wanneer het yzer in witten gloed stond, legde hy het op het aembeeld. Dan den handhamer vattende en als *vuerwerker* (*) zich aenstellende, riep hy vrolyk tot de gasten :

« Opgelet mannen! Ik geef de maet; wy zullen eens een hoefken smeden, dat 's keizers peerden geene betere dragen. Sa, dat gaet! Past wel op het lied!

Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe
Yzer warm,
Hoog den arm!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

(*) *Vuerwerker* is degene die, by het smeden, het yzer met de tange keert en wendt en dus den arbeid bestiert.

Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe
Yzer hard,
Moed in 't hart!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

Welnu, beziet my dat hoefken! »

De gasten beschouwden de fraeije en ligte hoeve met gapenden mond en als verstomd. De baes alleen scheen aen iets anders te denken en schudde van tyd tot tyd het hoofd, als iemand die in twyfel verzonken ligt. Hy kwam digter by den vreemdeling staen, die reeds zyn kleed had aengetogen; maer hoe nauwkeurig hy hem ook bestaerde, hy scheen hem toch niet te erkennen.

Spoedig was nu het peerd beslagen en het stond reeds gereed voor de smis om zynen ruiter op te nemen. De kolonel gaf den baes en de gasten elk eenen vriendelyken handdruk, en legde twee gouden Napoleons op het aembeeld, zeggende :

« Een voor den baes — een voor de gasten. Drinkt allen vrolyk op myne gezondheid ! »

Waerna hy te peerd sprong en met zynen gezel verder het dorp in reed.

De twee vreemdelingen waren nauwelyks achter eenen hoek verdwenen, of de gasten keerden zich te gelyk tot den baes en bezagen hem met ondervragend gelaet.

« Kolonel! kolonel! » morde een onder hen « ik zeg dat de kerel een smid is of hy is het geweest. Ik ben zeker dat gy hem kent, baes? »

« Dat is te zeggen » antwoordde de baes « ik heb in myn leven slechts eenen mensch gekend, die met zooveel vlugheid een zoo ligt en zoo fyn hoefyzer kon smeden. En indien ik my niet bedrieg, is de kolonel niemand anders dan Karel Van Milgem, die men in de wandeling Rikke-tikke-tak noemde. »

« Hy zou de vrolyke smid van Westmal zyn? » zegde een der gasten. « Ik heb veel van Karel Rikke-tikke-tak hooren spreken; maer dat was een zatlap, een dwaze dronkaerd, die gansch het dorp overhoop kon zetten. Die kolonel ziet er een veel te treffelyk man uit. Het is onmogelyk! »

De baes ging op het aembeeld zitten als iemand die zich bereidt om te vertellen en sprak dus tot de gasten:

« Mannen, onze daghuer is toch tiendubbel gewonnen; wy werken niet meer voor schooftyd. Hoort en oordeelt zelven. De kolonel is zeker Karel Van Milgem. Over omtrent zestien jaren woonde hier, in deze zelfde smis, een jonge kerel, die getrouwd was met een allerschoonste boerenmeisje van de kanten van Moll. Zy zagen elkander zoo geerne dat heel het dorp verwonderd was over zulk een hemelsch huwelyk. Karel Van Milgem, want hy was

het, werkte van 's morgens tot 's avonds, dat het zweet hem van het voorhoofd drupte, en, omdat hy den geheelen dag by het aembeeld dit zelfde aerdig liedeken zong, dat de kolonel zoo goed kan, noemde men hem onder de vrienden Karel Rikke-tikke-tak. Blymoedig was hy altyd, kluchtig in alle zyne antwoorden, en nooit kwam er uit zynen mond een woord dat niet vrolyk deed lachen. Ook was er in Westmal geen mensch zoo zeer door iedereen bemind als Karel, de vrolyke smid. Reeds was Karel eenige jaren getrouwd, zonder kinderen te hebben gekregen, toen hy eensklaps bemerkte dat hy haest vader zou zyn. Nù kende zyne vreugde geene palen meer: het aerdig lied van Rikke-tikke-tak hield niet af van 's morgens tot 's avonds, en hier en daer begon men te vreezen dat Karel wel van zyne zinnen zou kunnen geraken; want er was van blydschap houden noch binden meer aen. De dag kwam eindelyk: Karel werd vader over een allerliefste dochterken; maer, och arme! zyne ongelukkige vrouw stond niet meer op. Zy ligt begraven op het kerkhof; — gy weet wel, waer het yzeren kruisken staet. Van dien ongelukkigen oogenblik af was Karel dezelfde man niet meer; hy liet den hamer nevens het aembeeld liggen, ontstak zyn vuer geene tweemael in de week en begon te drinken alsof hy zich zelven vermoorden wilde. Alle zyne liedekens waren vergeten, en hy leidde een zoo

slecht leven dat hy tot schandael van heel het dorp werd. Als hy dan vol gedronken en uitzinnig te huis kwam, ging hy te werk als een razende; maer de meid, welke by hem woonde om zyn kind op te passen, wist een zeker middel om hem te stillen. Zy gaf hem zyn dochterken op den schoot — en, hoe dronken Karel dan ook ware, bedaerde hy by het gezigt van zyn kind als door eene onbekende toovermagt. Dan lachte hy vrolyk als te voren, plaetste het kindje op zyne knie en, het doende peerdje-ryden, zong hy nog telkens met nieuwe vreugd zyn aerdig lied van Rikke-tikke-tak. Dat Karel ooit een doorslecht man geworden zy, geloof ik niet : iedereen wist genoeg dat de vroege dood zyner al te zeer beminde vrouw de oorzaek was van zyn verdriet en van zyne dronkenschap; want elken keer dat Karel over het kerkhof en voorby het yzeren kruis moest gaen, al was hy zoo zat dat hy niet staen kon, toch borsten de tranen uit zyne oogen, dat alleman het zag. Daerom had men groot medelyden met hem, en de geburen verzorgden zyn kind van alles, zonder dat hy het wist. Dat leven had omtrent dry jaren geduerd, toen Karel heel ziek werd en tamelyk lang te bed moest blyven liggen. Zyne vrienden, door den pastor geholpen, hadden hem gedurende zyne krankheid zoo wel weten te beprediken, dat hy van de zucht naer drank geheel genezen scheen; maer een ander gedacht

was in hem opgestaen. Hy wilde het dorp verlaten waer het graf zyner vrouw hem te dikwyls onder het oog viel; en zonder aen iemand te zeggen waer hy naer toe wilde, verkocht hy zyne smis, gelyk zy waeide en draeide, aen mynen vader; nam zyn vierjarig kind op eenen vroegen morgen mede over de heide, en bleef weg zonder dat wy ooit, sedert dien tyd, van hem of van zyn kind iets gehoord hebben. »

« De kolonel is Karel Rikke-tikke-tak. Daer mag niet aen getwyfeld worden! » riep een der gasten.

« Zeker het is Van Milgem zelf » hernam de baes. « Hy heeft vele gereedschappen in de hand genomen: alle diegene welke myn vader of ik gemaekt of gekocht hebben, legde hy onverschillig neder, maer alle de gereedschappen die van de smis van Rikke-tikke-tak overgebleven zyn, bezag hy met ontsteltenis; — gy hebt het immers genoeg bemerkt — en dan, zyne kempentael, zyne gauwigheid in het smeden en bovenal zyn liedeken! Ja, ja, het is een jongen van ons dorp..... wie zou dat zeggen, een kolonel! »

Terwyl men in de smis dus voortging met over Karel Rikke-tikke-tak te redekavelen, waren de twee vreemdelingen in de afspanning de *Kroon* gegaen, hadden er hunne peerden op stal gezet en zelven wat geëten; waerna de kolonel alleen de afspanning verliet, te voet over de

groote baen stapte en by den sekretaris der gemeente aenklopte. Hy werd in een afgezonderd kamerken geleid en wachtte tamelyk lang eer de sekretaris uit het veld kwame, en de deur der kamer met eene diepe en plegtige buiging opende, zeggende :

« Heer kolonel Van Milgem, uw ootmoedige dienaer. Vergeef my dat ik..... »

Maer de kolonel liet hem geenen tyd tot meerdere beleefdheden, en, zyne hand minzaem vattende, vroeg hy :

« Wel nu, vriend, wat hebt gy vernomen ? Is myn kind ontdekt ? »

« Neen, heer kolonel, nog niet » antwoordde de sekretaris mistroostig.

« Wee my ! » zuchtte de krygsman, de hand met wanhoop aen het voorhoofd slaende « zou ik dan alle hoop moeten opgeven ? »

« Heer kolonel » hernam de sekretaris « gelief myne uitleggingen te aenhooren en gy zult bevinden dat, wel verre van alle hoop te verliezen, wy waerschynlyk tot de ontdekking der waerheid naderen. Gy hebt my, by uw laetst bezoek, geld genoeg gelaten om geene kosten van opzoekingen te sparen, en gy moogt gelooven dat ik niets verzuimd heb om uwe gunst en de beloofde duizend franken te verdienen. Zie hier wat ik vernomen heb. Toen Karel Van Milgem (de sekretaris boog zich diep voor den

kolonel) met zyn vierjarig kind uit Westmal vertrok, zegde hy aen niemand waer heen hy voornemens was te gaen; misschien wist hy het zelf niet. Dan, ik heb door u vernomen en door myne opzoekingen bevestigd gevonden, dat hy te Weelde, boven Turnhout, zyn kind heeft toevertrouwd aen eenen zekeren ouden schoolmeester, Pieter Driessens, die buiten het dorp met zyne vrouw eenzaem en afgezonderd leefde. Karel Van Milgem had aen de voedsterouders van zyn kind een klein yzeren kistje gegeven, waerin het verkoopgeld zyner smis gesloten was, en dat de twee oude lieden, in tyd van nood, mogten openen om het kind en hun zelven niets te laten ontbreken. Dan is Karel Van Milgem naer Holland getogen en heeft, naer alle gedachten, er dienst genomen onder den franschen veldheer Pichegru. Althans, hy zag sedert dien tyd naer zyn kind niet meer om: zoo vertelden my de menschen van Weelde, die Pieter Driessens hebben gekend. »

« Die menschen weten niet wat zy zeggen, vriend » viel de kolonel hem in de rede « ik schreef zelfs tweemael uit Egypte om naer den toestand van myn kind te vernemen.—Alle myne brieven bleven zonder antwoord; en toen ik, na Klebers dood, in Frankryk terugkeerde en het my eindelyk toegelaten werd in persoon myn kind te komen bezoeken; toen ik met jagend hart de heide

overdraefde en tot de plaets naderde waer ik myne dochter gelaten had — vond ik niets dan eenen hoop assche! U zeggen wat ik gevoelde by dit schrikkelyk gezigt is onmogelyk, sekretaris : gy hebt ook kinderen.... Gelukkiglyk hoorde ik uit den mond van eenige boeren, dat Pieter Driessens met de kleine Monica zich uit den brand gered had, en vertrokken was om almoessen rond te halen. »

« Het is zoo, heer kolonel; de vrouw van Pieter Driessens verbrandde tot polver; hy alleen, met de kleine Monica op den rug en een yzeren kistje onder den arm, geraekte behouden uit de vlammen. Dan verkreeg hy eenen schoonen bedelbrief en begaf zich met zyn voedsterkind op reis, om in de dorpen om hulp te gaen. Ik weet van goederhand dat men hem met de kleine Monica bedelende gezien heeft te Ravels, te Merxplas, te Beerse, te Arendonck en te Rethy; maer van uit dit laetste dorp was hy voorts alleen : men heeft hem zonder de kleine Monica gezien in Meerhout, Olmen, Balen en Moll, waer hy ziek werd, en stierf. Slechts sedert eergisteren ken ik de plaets en den dag van zyn overlyden : de sekretaris der gemeente Moll zendt my zynen doodbrief en voegt er by, dat men in de zakken van den afgebranden Driessens niets gevonden heeft, dat op het spoor kan brengen van het kind, waernaer hy weet dat ik onophoudend zoek. Hy spreekt insgelyks van het yzeren kistje niet.

Glooft gy, heer kolonel, dat Pieter Driessens in staet was om uw kind kwaed te doen of om het op de heide of in de bosschen te verlaten?»

« Ho, nooit! » antwoordde de kolonel « hy was myn leermeester geweest en is altyd myn beste vriend gebleven. Toen ik met myn kind by hem kwam en hem zegde, dat ik naer Holland wilde gaen om, gelyk gy vermoedt, onder Pichegru dienst te nemen, smeekte hy zelf dat ik myne Monica by hem zou laten woonen, zoo wel voor zyn eigen vermaek in zyne oude dagen als voor het welzyn van het kind, dat ik anders aen vreemde handen zou hebben moeten toevertrouwen. Ik ben verzekerd, sekretaris, dat hy de kleine Monica ergens aen goede lieden heeft overgelaten en het yzeren kistje, volgens myn inzigt, aen hare nieuwe voedsterouders heeft gegeven. »

« Dit is ook myne overtuiging, heer kolonel; en daer myne inlichtingen my doen denken dat Monica tusschen Rethy en Meerhout zich moet bevinden, was ik voornemens morgen naer Moll te gaen en alle de omliggende dorpen en pachthoeven af te loopen. »

« Welaen, sekretaris, myn vriend, doe gelyk gy zegt; uwe moeite zal niet zonder belooning blyven. Ik heb nog eenige dagen tyd en wil beproeven of ik u niet helpen kan. Dezen avond slapen wy te Lichtaert en morgen, omtrent den middag, zullen wy insgelyks by den sekre-

taris der gemeente Moll zyn, om met u te overleggen wat er te doen staet. — Spaer geen geld, myn vriend; neem een gemakkelyk rytuig en vermoei u niet nutteloos om mynentwille. Tot morgen dan, geve God ons eenen gelukkigen uitslag! »

Met deze woorden stond de kolonel op, drukte de hand van den sekretaris en keerde terug naer *de Kroon*. Een uer later sloegen twee ruiters de baen naer Lichtaert in.

IV.

Des anderendaegs, in den vroegen morgen, reed de kolonel Van Milgem met zynen reisgezel over den kronkelenden heideweg, die van Lichtaert naer Moll leidt.

De zon stond in vollen glans aen den blauwen hemel en toog uit de zandige vlakte eenen waggelenden wasem, welke haer deed gelyken aen eene brandende zee met kleurlooze vlammen. De eigenaerdige balsemgeur der heide en de reuk der schaddenvuren (*) vervulden

(*) *Schadden* zyn zoden van korte heide, welke men op de gansche heidevlakte met eene spade boven van den grond steekt. Deze schadden worden als torf gebrand en verspreiden in de lucht eenen byzonderen geur, die, by gunstig weder, op eenen wonderlyk verren afstand het heideland aenkondigt. Wie eens eenigen tyd in de Kempenlanden gewoond heeft, mag twintig en meer jaren ervan verwyderd blyven, zonder dat hy den indruk van den geur der schaddenvuren uit het geheugen verlieze.

de lucht; de krekels zongen hun eentoonig lied en duizend andere kleine diertjes dartelden tusschen het gebloemte der heide. Dit alles werkte met dwingende kracht op het gemoed des kolonels : onder zulke lucht had hy zyne schoonste jaren gesleten; alles, tot het magere gras toe, voerde in zyn geheugen ontroerende dingen op. Ook reed hy met het hoofd gebogen voor zynen makker en liet, in de diepste sprakeloosheid, den toom van zyn peerd onachtzaem hangen.

Meer dan een uer lang eerbiedigde de jonge luitenant het stilzwygen zyns oversten. Eventwel na dien tyd bragt hy zyn peerd nevens dat van zynen reisgenoot en sprak met troostende stem :

« Kolonel, verjaeg toch uwe droefheid. Ik begryp uw verlangen om uw kind terug te vinden zeer wel; maer een man als gy, die den vyand en de dood honderdmael zonder schrik in de oogen heeft gezien, zal die zich laten nederdrukken onder eene gewoone smart? »

« Eene gewoone smart? » antwoordde de kolonel « inderdaed, Adolf, het is eene gewoone smart; maer zy is er niet min diep om. Begryp het wel, myn vriend : in myn gansch leven heb ik maer eens eene vrouw bemind. Ofschoon het eene boerin zy geweest, toch vervolgt my hare gedachtenis tot zelfs op het slagveld. Zy is dood, de arme Barbara ! Maer zy heeft my een kind gelaten, het

pand onzer liefde, dat zy my ten pryze van haer leven schonk. Moeten vreezen dat de eenige vrucht van ons huwelyk misschien bedelend rondloopt, honger en smaed lydt, terwyl ik de middelen bezit om haer voor altyd gelukkig te maken! Weten dat myne Barbara misschien uit den Hemel my rekening afeischt over haer kind..... »

« Kolonel, kolonel! » viel de luitenant in « gy maekt uwe smart te dichterlyk; dit is het middel niet om ze te verminderen. Zie toch de zaken met koelbloedigheid in. Een krygsman heeft immers magt genoeg op zyn gemoed om zich over een ongeluk te troosten, al ware het nog grooter. »

« Denkt gy dan, Adolf » hernam de kolonel « dat men zyn hart zoo gemakkelyk met yzer omkleedt als zyn lichaem? Gy bedriegt u. Ik weet dat gy waent gevoelloos te zyn, en gy schynt er immer hoogmoedig over. Ydel is nochtans uwe waen. Sedert zes jaren hebt gy uw dorp verlaten, niet waer? Welaen, zeg my, indien uw oog ginder, op den gezigteinder, eensklaps de hut ontdekte waer uwe oude moeder woont, zoudt gy tranen storten of niet? »

De jonge luitenant zweeg eenige oogenblikken en antwoordde met de oogen nedergeslagen, als ware hy beschaemd geweest :

« ô, Ik zou nederknielen en tranen storten, kolonel! »

« Ah! dan zult gy ook ligt begrypen, dat ik my gansch overlever aen de hoop van myn kind terug te zien en onbedwongen tranen storten zou, indien God my toeliet haer te vinden. Weet het, Adolf : ik heb noch moeder, noch vader, noch broeder, noch magen; op de wereld is maer een wezen dat aen my gehecht is door de banden des bloeds en des geheugens : dit wezen is het kind myner arme Barbara. Zy gaf stervend het my in de armen, en zegde nog onder het snakken : ô, zie het altyd geerne, vriend ! »

De stem des kolonels was by deze woorden zoo dof geworden dat de luitenant, uit eerbied voor zyne ontsteltenis, achteruit bleef en zich zwygend van zynen overste verwyderd hield. Deze vertraegde weinig tyds daerna zelf zyn peerd en wachtte zynen makker in. Dan wees hy met den vinger vooruit en sprak diep ontroerd :

« Adolf, legdet gy uwe hand op myn hart, gy zoudt voelen met wat geweld het bloed door myne aderen bruist. Myn goede makker, verwonder u niet dat er water in myne oogen glinstert. Ziet gy ginds, boven de Jeneverboomkens, een ryzige Beuk zyne statige kruin by het beekje verheffen? Die boom hoorde myn eerste liefdewoord! Onder zyn lommer ontving eene bevende maegd myne vreesachtige bekentenis! Alles kent my hier : gras, heide, water, boomen : alles groet my in eene

roerende tael. Kom, stygen wy hier af. Ik wil zien of de schors van den Beuk het teeken onzer liefde heeft bewaerd!..... »

Eenige oogenblikken leidden zy hunne peerden by den toom tot dat zy, met de dieren niet verder kunnende geraken, ze elk aen eenen boom bonden, en dan het beekje oversprongen. Voor den Beuk gekomen, sloeg de kolonel de twee handen hangend aen elkaêr, boog het hoofd en staerde van onder zyne wimpers halsstarrig op het ingesneden teeken, dat als een groet van zyne Barbara hem tegenblonk.

Eensklaps, alsof een geheime slag hem hadde getroffen, sprong hy regt en boog het oor naer een stil en verre geluid. De luitenant verschrikte over de beweging van zynen overste en bragt de hand onwillig aen de zyde waer hem gewoonelyk de degen hing ; maer een dwingend teeken bevool hem de diepste stilte.

Van achter het Elsendreefken, dat nevens de beek zich verlengde, klonken nu eenige zoete zilverachtige galmen, en welhaest hoorde men verstaenbaer als eene kinderstemme, die zong :

« Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer warm,
Hoog den arm!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe. »

Even roerloos bleef de kolonel, na dat reeds de verre stem was vergaen. Hy wachtte waerschynlyk op een tweede referein van het lied. Dit niet hoorende, zegde hy zelf op eenen zonderlingen en stillen toon :

« Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer hard,
Moed in 't hard!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe. »

Geen geluid klonk hem tegen : het Elsendreefken bleef stom. Hy ging haestig tot den luitenant, en hem voorttrekkende, sprak hy met verdoofde stem :

« Kom — kom, myn vriend, alle myne zenuwen sidderen. Ik ben tot stervens toe ontroerd. Het is myne Barbara die gy gehoord hebt, hare stem, haer lied !..... Wat bereidt gy my, ô God! »

Plotselings hield de kolonel zynen makker staen en wees hem, zonder spreken, eene jonge maegd, die aen den voet van eenige Jeneverboomkens op het gras nederzat. Zy scheen niet te weten dat men haer bespiedde; want hare opgespalkte zwarte oogen waren styf en beweegloos naer den Beuk gerigt, en by haren gapenden mond hingen de gebogene vingeren harer regterhand, alsof zy alle de geruchten der heide wilde van haer jagen om er slechts een enkel te vatten.

De kolonel deed eene beweging om haer te naderen, en dan eerst bemerkte zy met schrik dat onbekende persoonen met scherpe blikken haer bezagen. Eventwel hare vrees verging oogenblikkelyk en een onbeschryfelyke glimlach blonk van haer gelaet de twee vreemdelingen tegen.

De kolonel, door ongeduld overmeesterd, ging tot de maegd, knielde nevens haer, nam eene harer handen en vroeg dan bevend :

« Kind, hoe is uw naem ? »

« Lena » was het antwoord.

Een pynlyke gil ontvloog de borst van den wanhopigen krygsman ; hy riep met wanhoop :

« Lena ? ô, Hemel, zy is het niet ! ».

By deze klagt borsten tranen uit zyne oogen en hy verborg het aengezigt in zyne handen. De jonge luitenant wilde zynen overste van den grond heffen, doch deze stiet hem zachtjes van zich en toonde hem dat hy onverhinderd aen zyne ontroering wilde overgeleverd blyven.

Beurtelings bezag Lena de twee onbekenden met ondervragend gelaet, tot dat zy hoorde en zag dat de geknielde man bitter weende. Dan nam zy zelve zyne hand en sprak zoo fyn en zoo medelydend :

« Wat is de oorzaek uwer smart, Mynheer? Doet het liedeken van Rikke-tikke-tak u pyn ? Ik zal het niet meer zingen. »

De kolonel, door den toon harer stem geschokt, vaegde zyne tranen met geweld uit de oogen, en zich nog digter voor haer plaetsende, vroeg hy met angst en snel sprekende :

« Zeg, meisje, wie heeft u dit lied geleerd? »

« Ik weet het niet » was het zoete antwoord. « Ik kan het al lang; maer ik weet toch niet sedert wanneer. »

« Herinnert gy u niet, myn kind, dat toen gy zeer jong waert, gy altyd een gerucht hoordet als van hamers die beurtelings op een aembeeld vallen? »

Lena antwoordde niet op die vraeg; maer hare oogen gingen wyd open en zy bragt hare nagelen krabbend aen haer voorhoofd, alsof zy er eene geheugenis wilde losmaken.

« Luister! » zegde de kolonel nog sneller « luister, of gy dat niet dikwyls hebt gehoord? »

Hy sloeg dan met den steel zyner zweep in de hand, boetste het getrippel der hamers op het aembeeld na, en zong :

« Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer hard,
Moed in 't hart!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe. »

Schrikkelyk beefde de maegd tot het einde van het lied; dan riep zy met eene vervoerende blydschap :

2.

« Ja, ja, Rikke-tikke-tak! » En zy sloeg de handen insgelyks te samen op de maet van het lied.

« Herinnert gy u niet, meisje, dat een man u op zyne knie liet ryden op de maet van Rikke-tikke-tak? »

Lena bragt den vinger in den mond en sloot de oogen toe. Na een oogenblik zwygens zegde zy zachtjes, alsof zy twyfelde :

« Die man..... die man..... was myn vader! »

Op dit woord sidderde de kolonel in alle zyne lidmaten; hy opende reeds de armen om Lena te omhelsen; doch hy bleef dus staen en vroeg :

« ô, Kind, is uw naem wel Lena? Bedenk u eens wel..... Weet gy niet welken naem de man u gaf, als gy op zyne knie reed? »

Lena zag ten gronde en overwoog een oogenblik; dan zegde zy langzaem :

« Hy zegde : lieve..... lieve..... lieve Monica! »

« Myn kind! myn kind! » riep de kolonel dat het over de vlakte heenklonk — en hy omsloot Monica in zyne armen.

Het meisje hief hare gitzwarte oogen langzaem tot hem op, glimlachte zoet, en hing, van gevoel overstelpt, welhaest krachteloos tegen het jagend hart haers vaders.

Een uer later kwam de kolonel, met zyne dochter aen den arm, uit het Elsenhout op de baen naer Moll: de luitenant zat op een der peerden en leidde het ander by den toom. Op het bleek gelaet van Monica gloeide nu een ligte blos gelyk men er eene op de bladen van sommige witte roozen ziet; zy kon haer oog niet van haers vaders aengezigt keeren, en lachte hem gelukzalig tegen; hy streelde het meisje op hoofd en schouder, en hield haer dikwyls staen om haer voorhoofd te zoenen.

Zoo gingen zy, dikwyls ophoudende, over de heide voort, tot dat zy aen hunne regte zyde de eenzame hoeve zagen staen, en niet verder konden, zonder zich van dezelve te verwyderen.

Gewis, de kolonel was voornemens, geenen voet te stellen in het huis waer zyne ongelukkige dochter zulke lange martelpynen had doorstaen; vooral wilde hy den aenblik der booze vrouw ontwyken, die den naem van het haer toevertrouwde kind had veranderd om het yzeren kistje en den schat die er in gesloten was te bezitten. Ook trok hy met een soort van ongeduld aen de hand van Monica en trachtte, door zoete woorden en teedere streelingen, hare aendacht te boeijen en van de hoeve af te keeren. Ongetwyfeld had Monica hem alles verteld en hem met onverborgene liefde van den jongen boer gesproken, die haer zoo getrouw en edel-

moedig had beschermd en bemind. De kolonel vermoedde wel, dat zy niet zonder verdriet afscheid zou nemen van hem die haer een broeder en trooster was geweest in haer bitter lyden; maer, met welke innige dankbaerheid Monica ook van Jan mogt gesproken hebben, haer vader toch gevoelde eenen diepen afkeer van den zoon der wreede pynigster, en hadde liefst voor eeuwig alle betrekking met het booze huisgezin afgebroken.

Ondanks de bezorgdheid haers vaders rukte Monica zich eensklaps uit zyne armen los, keerde het gezigt naer de hoeve en bleef alzoo roerloos staen.

De kolonel eerbiedigde eene wyl hare diepe ontroering; welhaest echter zag hy overvloedige tranen uit hare oogen rollen en sprak :

« Lieve Monica, kunt gy u bedroeven by uw afscheid van eene plaets waer u zoo veel lyden werd aengedaen? »

« Zal hy niet sterven? » zuchtte zy.

« Denk daer niet aen, myn kind. Uwe verwydering zal hem in den eerste misschien bedroeven; doch hy zal zich haest troosten en u vergeten. »

Een zonderling vuer gloeide in het oog der maegd.

« My vergeten? » riep zy « Hy, zyne zuster vergeten? ô, Mogt ik hem nog eens zien! — Zie, zie daer is hy! Jan! Jan! »

En als een pyl uit den boge, vloog zy over de heide tot by den jongen boer, dien zy in de verte tusschen het elsenhout had zien voorbygaen. Met opene armen sprong zy hem toe en zegde :

« Jan, ik ga weg; wyd, wyd van hier. »

De jongeling staerde haer met verbaesdheid aen en scheen haer niet te berypen. Zy echter wees met den vinger naer de heide en zegde :

« Zie, daer ginder komt myn vader. Dit was de stemme die altyd in my sprak. »

« Die ryke heer uw vader? » morde Jan met eene klimmende ontsteltenis.

« Ja, en ik heet niet meer Lena; myn naem is veel schooner : Monica! »

De jonge boer, die nu eerst zyn ongeluk ten volle besefte, begon als een riet te beven en liet zyne dwalende oogen sprakeloos van den kolonel op het meisje wandelen. Welhaest sloeg hy de hand krampachtig aen eenen elsenstam, en leunde met hoofd en schouder er tegen, terwyl droeve tranen zyner oogen ontsprongen.

Monica begreep de smart die zyn hart doorvlymen moest; zy wierp hare armen om zynen hals, rukte zyn hoofd met zacht geweld van den boomstam weg en drukte, voor de eerste mael haers levens, eenen gloeijenden kus op zyn voorhoofd.

« Jan, Jan! » riep zy « ô wees niet bedroefd, ik zal immers nog wel wederkomen? Het doet my ook pyn genoeg dat ik u verlaten moet. »

Deze liefdebewyzen schenen den jongeling meer kracht te geven; met stillere smart aenschouwde hy nu de weenende maegd, die nog immer haren arm om zynen hals geslagen hield....... Maer nu onderbrak de kolonel, door zyne komst, eensklaps de uitstorting hunner wederzydsche gevoelens. De vader zag in dit tooneel niets anders dan de getuigenis der vriendschap tusschen twee kinderen. Den jongen boer naderende, vatte hy hem de hand en sprak :

« Jan Daelmans, ik bedank u voor uwe goede genegenheid tot myn kind. Hebt gy ooit eenen beschermer noodig, zoo zult gy altyd in my er eenen aentreffen. Wy gaen naer Moll, en van daer naer Frankryk. Bedroef u niet, myn zoon, over het geluk van Monica : dit ware niet wel van u. Kom straks te Moll, in den *Arend;* daer kunt gy nog eenige uren met Monica zyn. Ik wil u toch eene kleine belooning schenken....... »

By deze woorden drukte hy den jongen boer eenige gouden Napoleons in de hand. In stede van dankbaer te schynen, blikte Jan met gramschap in de oogen des kolonels, en scheen niet te weten wat er geschiedde.

« Kom nu maer voort, Monica » zegde de kolonel tot

zyne dochter « wy moeten ons spoeden. Matig uwe droefheid; gy kunt straks te Moll immers nog lang genoeg te samen zyn? »

Met glinsterende oogen greep Monica de hand haers vriends en sprak, terwyl zy zich langzaem verwyderde :

« Tot straks dan, Jan, tot straks! »

De jonge boer sloeg den blik ten gronde en bleef eenen tyd roerloos staen. Toen hy het hoofd weder ophief was de kolonel met Monica uit zyn gezigt verdwenen. Dan eerst voelde hy iets zwaers in zyne hand; hy bestaerde de goudstukken met verachtenden grimlach, en wierp ze wyd van zich weg over de heide.

Hy zonk ineen aen den voet des booms en verborg zyn aengezigt in de twee handen.

Eenige dagen later verliet eene schoone postkoets het dorp Moll. Dry persoonen bevonden zich in dezelve : een statig krygsman, eene fraeije juffer en een jong officier, hun reisgenoot.

V.

Nog een uer en de zon zal de heide met hare stralen overgieten; reeds klimt het oosterlicht in de hoogte : de duisternis wykt naer de westerkim : eenige onvatbare geruchten kondigen de natuerontwaking aen.

In de kamer der eenzame hoeve zet het uerwerk zyn rusteloos getik voort; de nare stilte des nachts heerscht er nog onverstoord; de haerd is koud.

In den halfduisteren hoek der kamer staet een spinnewiel, nog met fynst gehekeld vlas op den rok en met ongebroken draed, alsof de spinster het daereven had verlaten.

Op twee of dry stappen van het spinnewiel schetst zich een menschenlichaem in de duisternis : het is

een jonge man, die, zittend, het werktuig met eene vreemde uitdrukking beziet. Met de armen op de borst gevouwen en het hoofd gebogen, stuert hy zyn oog aendachtiglyk van het spinnewiel op den bystaenden stoel. Zyn gelaet draegt de kenteekenen eener diepe droefheid; een verdoofd vuer straelt uit zyne blikken, als hadde de wanhoop in zyn hart gewoond ; en toch, een zwevende glimlach verschynt by poozen op zyne lippen. Indien men hem dus zittend kon zien, men zou denken dat er by het wiel eene ontzigtbare spinster zit, met wie deze jonge man, door de tael der oogen, eene ontroerende samenspraek houdt. Toonen, zoo zacht dat zy de nachtstilte niet breken, dryven suizend door de kamer. De jongeling brengt den vinger aen den mond en schynt te luisteren, ofschoon hy het zelf is die bewusteloos zingt :

Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer warm,
Hoog den arm !
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

Hy staet op, neemt eenen herderstaf in de hand en gaet met langzame stappen ter kamer uit. Daer wandelt hy droomend nevens het Elsendreefken ; hy blyft staen, plukt eene bloem, glimlacht haer zalig tegen, ontkranst ze en laet hare bladen onachtzaem door zyne vingeren

ten gronde vallen. Hy komt by den boord der baen, en ziet de heide over naer kleine heuvelen ; zyn oog schiet vol water ; hy gaet zitten en weent bitter.

Hy regt zich weder op, dwaelt verder tot by den stam van eenen statigen Beuk, in wiens nabyheid eenige donkergroene Jeneverboomkens hunne waggelende kruin verheffen. Daer blyft hy eenige oogenblikken in zelfsvergeten staen, en luistert alsof eene geheime stem uit den boom tot hem spreekt : uit zyn hart stroomt een stil gezang over zyne lippen ; tusschen het loof der Jeneverboomkens suizen de klanken van het lied :

Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer warm,
Hoog den arm !
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

Deze droom is ook ten einde. De mymerende jongeling verlaet den Beuk en stapt de heide op. Hy beklimt eenen hoogen zandheuvel ; op den top gekomen steekt hy zynen herderstaf vooruit, laet hem op den schouder rusten, slaet den regter arm er klemmend over en staet zoo, op dien steun liggende, roerloos als een steenen beeld. Zyn oog is gerigt naer een blauwend punt, dat in de uiterste verte op den gezigteinder zich vertoont, en waeruit eene kronkelende baen in wentelende bogten de heide overschiet en nevens den zandheuvel verdwynt.

Wat mag toch die droeve jongeling verwachten ; wat hoopt hy dat de heideweg hem brenge? Tot wie voert de wind de zuchten, die zoo dof en zoo smartelyk uit zyne borst opwellen ?

Luister, hy zegt het zelf; want nu verandert zyn zucht in een woord, — in eenen naem, met liefde en pyn gesproken :

« Lena !..... Monica ! »

Achter hem beklimt een boerenmeisje den zandberg ; hem naderende roept zy op bitsigen toon :

« Jan, gy moet naer huis komen ! »

De jongeling springt regt, keert zich om en blikt met diepe bitterheid op haer, die hem in zyne mymering komt stooren. Eventwel zyn aengezigt wordt eensklaps kalm en onverschillig ; hy daelt den berg af en spreekt :

« Zuster, ik kom. »

Terwyl hy haer met gebogen hoofde volgt, zegt zy :

« Het is een schoon leven dat gy leidt ! met alle die grillen ! Gy denkt zeker dat het brood met droomen te verdienen is? Dat is nu dry maenden even zot als die luije Lena, die met haren vader, gelyk ze zeggen, vertrokken is ! Gy hebt haer hare zotternyen schoon afgeleerd ! Dat staet van 's morgens tot 's avonds, in nat en droog, op den zandberg naer de kraeijen te gapen. Ik zou beschaemd zyn ! Gy laet onze zieke moeder in haer

bed liggen kyven, en gy gaet uwen gekken gang! Zoo zal de hoeve wel in den grond geraken, wy op stroo en gy te Gheel (*). »

De jongeling antwoordt niets op deze verwytingen en schynt ze zelfs niet te hooren. Hy laet zyne zuster voortspreken, zonder zich het minste in hare woorden te verstooren en volgt haer, als onverschillig, tot binnen de hoeve.

(*) Een dorp in de Kempen, waer men de zinneloozen naertoe zendt om verpleegd te worden.

VI.

Op eenen namiddag stond Jan weder droomend voor den Beuk, starende op zekere gedenkteekens, die nog niet lang in de effen schors des booms gesneden waren. De arme jongeling scheen ziekelyk en kwynend, want de blos der jeugd was op zyn gelaet door eene grauwe en doorschynende tint vervangen; hem glinsterden nu ook de oogen als van eenen zinnelooze en zyn hoofd helde mismoedig over den linker schouder.

Na meer dan een half uer, zonder zich te verroeren daer gestaen te hebben, hoorde hy achter het Elsendreef-ken de afgevallene bladen onder den tred eens menschen kraken; zich omkeerende zag hy den ouden pastor van Desschel tot hem naderen. Zigtbaer deed hy geweld

om aen zyne wezenstrekken eene gewoone en opgeruimde uitdrukking te geven : den geestelyken met eerbied groetende, poogde hy te glimlachen; maer eilaes! zyn glimlach verried slechts pyn en grievende smart.

De pastor wees hem, dat hy op het gras zou nederzitten, vatte hem de hand, en hem met diep medelyden beziende, sprak hy op ernstigen toon :

« Jan, Jan, is het zoo dat gy uwe plegtige belofte houdt? Nog altyd onder den Beuk? Gy wilt dus, dat uwe moeder hare bedreiging volbrenge en den boom doe afhakken om u te genezen? »

By dit gezegde schokte eene krampachtige beweging de leden des jongelings; met het oog stekend op den priester gerigt, riep hy :

« Wat? Den boom — den Beukenboom omverhakken? ô, Neen, neen, vader, ik zou de werklieden dooden.... »

Een dusdanige uitval verwonderde den goeden pastor, die reeds dikwyls door stillen raed gepoogd had den jongeling het voorwerp zyner treurnis te doen vergeten, en dacht reeds verre gevoorderd te zyn. Hy sprak nu zonder gramschap en met even vaderlyke stemme :

« Jan, myn zoon, het zyn zondige woorden die gy spreekt. Uwe moeder heeft het alleen ter vlugt gezegd, en gy weet het wel : alle hare woorden zyn geen evangelie. Maer dat gy, die met gevoel en verstand begaefd

zyt, u om zulke nietige zaken, door eenen zinneloozen droom laet vervoeren tot bedreiging van moord, — dit begryp ik niet en het doet my pyn. Heb ik verdiend dat gy my dus antwoordet! »

« Vergeef my, vader » sprak de jongeling met waer berouw in de oogen. « Ik weet dat gy niets verlangt dan wat my goed en voordeelig zou zyn; maer er is in myn hart iets onbegrypelyks, dat meer magt heeft dan uw woord en dan myn wil. »

« Jan, er staet geschreven : *wie het gevaer zoekt zal er in vergaen,* en zoo is het ook met u, jongen. Indien gy u niet vermaektet in mymeringen, die uw lichaem by gebrek aen beweging verlammen; indïen gy op het veld arbeidet gelyk het uw pligt is, dan zoudt gy welhaest de oorzaek uwer smart vergeten; gezondheid en moed zouden in u terugkeeren en gy zoudt kunnen werken voor uwe zieke moeder. Maer neen, gy brengt uwe dagen over onder dezen boom of op den zandberg, en gy zyt niet alleen een groot zondaer, om dat gy uwe pligten tot God en tot uwe moeder niet naer behooren vervult; maer daerby nog een zinnelooze, een gek, die zich voedt met de hoop eener onmogelykheid en die zyn leven geeft aen eene ydele hersenschim. »

« ô, Vader, na haer vertrek heb ik nog langen tyd gewerkt, — en toen kwam ik hier alleenlyk voor en

na de arbeidsuren. Ik hoopte dan ook, dat ik haer zou hebben kunnen vergeten. Eilaes, haer beeld volgde my overal. By de ploeg suisde zy mynen naem in myn oor; op den dorschvloer zongen de vlegels het lieve Rikke-tikke-tak; in de stem der vogels hoorde ik hare tael; alle geruchten, alle natuerstemmen riepen : Monica! Monica! Waertoe diende my toch de arbeid? Wist ik wat ik deed? Och, neen, vader, het hielp my niet. Myn slaep zelfs was my een klaerder leven dan by dage : ik genoot troost, ik zag ze, ik sprak met haer; maer rusten mogt ik nimmer. Nu kan ik niet meer werken,al wilde ik het doen : ik ben slap en ziekelyk. »

De pastor schudde het hoofd en zweeg eene wyle tyds; dan vatte hy op nieuw des jongelings hand en vroeg:

« Sa, Jan, gy moet my zeggen of gy zoo wilt blyven of niet. Zeker is het, en gy weet het, dat Monica hier niet meer zal komen, — en kwame zy, het ware dan nog erger : zy is eene ryke jufvrouw en gy een boerenjongen. Uwe ziekte is dus eene zotterny. »

« Ho, kon ik haer vergeten, vader ! »

« Verlangt gy het inderdaed? »

« Ik wensch het uit den grond myns harten, vader; want sedert lang zyn myne droomen niets meer dan gal en bitterheid. Wanhoop en vertwyfeling vervullen myn hart. »

« Welaen, toon dat gy waerlyk moed hebt en genezen wilt. Voldoe aen den wensch uwer moeder, volg mynen raed : ga naer Mechelen ! »

« Ik zou sterven, vader. »

« Waerom ? »

« Ah, waerom ? — Vader, ik ben over eenige maenden naer Brussel geweest en heb er acht dagen moeten blyven. Wat heb ik droeve tranen gestort gedurende dien korten tyd ! Wat onzeggelyk lyden heb ik doorstaen ! »

« Ik begryp u niet. »

« Ik ga het u zeggen. Toen het my toegelaten werd terug te keeren, ging ik nacht en dag zonder rusten. Als de eerste mael de reuk der schaddenvuren my door den wind werd toegevoerd, begon ik van ontroering als een kind te weenen ; verder, in het midden van het eerste Mastenbosch, wierp ik my geknield ten gronde en ik dankte God met luiderstemme, dat ik myne geliefde speldeboomen mogt wederzien : ik heb geëten van het eerste heidekruid, dat ik zag, om den dierbaren plant digter aen het hart te hebben ; — en hier komende ging ik niet regt naer huis : ik ben eerst mynen vriend den Beuk komen omhelzen, en het is met tranende oogen, dat ik tot de Jeneverboomkens sprak als waren zy menschen geweest..... En gy stelt my voor, zes jaren lang van myne heide verwyderd te blyven ! Onmogelyk ! »

« Myn zoon, ik weet om welke reden gy de heide meer dan een ander bemint; maer het is juist die oorzaek, welke wy moeten te niet doen. De studie zal beter dan een lichamelyke arbeid het beeld, dat u vervolgt, uit uwen geest verdryven, en de overtuiging dat gy bestemd zyt om gansch aen den dienst Gods te worden toegewyd, zal uwe wereldsche droomen wel overwinnen; twyfel daer niet aen. »

De priester gaf aen zyne stem eenen plegtigen en half grammoedigen toon, welke eenen diepen indruk op den jongeling deed, en hernam:

« Andere redenen nog zal ik doen spreken om u tot betere gedachten te brengen. Jan, gy vermoordt u zelven, omdat gy uw leven uitput door eene onophoudende droefheid. Denkt gy, dat God u die misdadige dwaesheid vergeve, indien gy er tot den doodstryd in volhardt? In uw ydel droomleven denkt gy alleen aen eene enkele zaek. — Dringt wel ooit een gedacht in uwen geest, dat tot den Hemel klimme? Zyn het gebeden, die gy met den mond spreekt, terwyl uwe gepeinzen de Godheid hoonen, daer gy een menschenbeeld, zelfs in den tempel des Heeren aenbidt? En denkt gy er wel aen, dat het graf op u gaept, — dat gy uwe ziel den boozen overlevert, — en dat het eeuwig vuer de belooning uwer zinnelooze vergetelheid moet worden? »

De woorden des priesters, met eenen somberen nadruk gesproken, hadden het gemoed van den jongeling fel geschokt. Hy gevoelde wel dat de pastor hem schrikkelyke waerheden gezegd had en hy beefde zelfs nog na de dreigende woorden. Hy bleef eenigen tyd sprakeloos ten gronde blikken, en dan, het hoofd opheffende als iemand die een moeijelyk besluit genomen heeft, sprak hy :

« Welaen, vader, het zy zoo ! Ik zal naer Mechelen gaen. »

« Morgen ? » vroeg de pastor met blydschap.

« Morgen reeds? » herhaelde de jongeling « morgen myne heide verlaten? En misschien voor altyd ! »

« Neen, Jan, spreek toch zoo dwaes niet » zegde de pastor. « Gy kunt jaerlyks meer dan eens uwe moeder komen bezoeken en, gedurende het schoolverlof, lang genoeg uwe heide wederzien. Daerby, als gy priester zyt, moogt gy in een dorp der Kempen (*) geplaetst worden — en dan eerst zult gy uw leven rustig en vreedzaem onder de heidelucht kunnen doorbrengen. — Morgen, niet waer ? »

« Welaen , morgen ! Het is gezegd ! » riep de jonge-

(*) Men geeft den naem van *Kempen* aen het uitgestrekte heideland, dat het noordelyk gedeelte van België uitmaekt.

ling met zulke snydende stem, dat zyne galmen door het Elsendreefken klonken. « Morgen! Morgen! »

En hy sloeg zich de twee handen voor de oogen, waeruit een bittere tranenvloed losbrak.

Een half uer daerna ging hy aen de hand des pastors naer de hoeve.

VII.

Toen Monica de heide verliet om naer Frankryk te reizen, was haer hart vol zalige vreugde ; hare droomen waren vervuld : zy had hem gevonden, dengenen naerwien zy, van op den zandberg, zoo vele jaren had uitgezien! Gansch overgeleverd aen de liefde haers vaders en immer gekoesterd door zyne teedere streelingen, vergat zy allengskens dat iemand in de eenzame hoeve om haer vertrek zou treuren, en welhaest scheen de geheugenis van haer vorig lot en dengenen, die haer een verdediger en een vriend in het ongeluk was geweest gansch uit haren geest verdwenen te zyn.

Met haren vader in Parys gekomen, werden haer de beste leermeesters gegeven; en, daer zy een fyn begryp

had en door de onophoudende toejuichingen haers vaders zich aengemoedigd zag, kon zy in vier jaren tyds alles wat eene welopgevoede juffer hoeft te weten om in byeenkomsten nevens anderen te pronken, indien de natuer haer met schoonheid heeft begaefd.

In den eerste kwam een blos op de wangen van Monica zich vertoonen en zy werd sterker van lichaem. Een immerdurend genoegen had haer de gezondheid teruggeschonken; men zou hebben mogen denken dat de kwynziekte haer gansch had verlaten. De mensch gewent zich aen alles; misschien nog het spoedigst aen geluk. Zoo ging het met Monica : gedurende een geheel jaer vond zy vermaek in alles; zy ging naer avondfeesten en naer bals, beminde de wereld en verlangde naer hare toejuichingen.....

Eventwel, dit los en vry genot hield niet lang stand : somtyds schoten er nu wel vlugtige herinneringen voor Monica's oogen, en in den loop van het tweede jaer schenen stille droomen haer gemoed weder te willen overnevelen. By de aenjagende toonen der muziek, onder den glans der luchters, te midden van het feestgeruisch, bleef zy immer verstrooid alsof eene geheime gedachtenis haer hadde vervolgd. Zwak was inderdaed die opwelling van haer droomend hart, en zelfs bekende zy regtzinniglyk aen haren vader, dat zy nog by poozen de heide met

den statigen Beuk en de waggelende Jeneverboomkens voor haer zag. Deze bekentenis deed zy lachende, en spottende met hare eigene mymerkwael, zoo zy dit noemde.

Zag zy ook, tusschen het droomtafereel van het geboomte der heide, een menschenbeeld, eenen jongeling die om haer treurde? Wie weet het? Althans zy had het nooit aen haerzelve noch aen anderen bekend.

Allengskens kreeg Monica eenen tegenzin van de wereld en hare vermaken; zy ging niet meer naer avondfeesten of andere gezelschappen dan op ernstig aendringen haers vaders, en begon naer eenzaemheid te zoeken. Van tyd tot tyd bewogen zich hare lippen werktuigelyk, en het vergeten lied van Rikke-tikke-tak zweefde onhoorbaer rond haren mond. De kleur verging weder op hare wangen; zy werd weder mager en kwynend, zoodat haer vader, na alle mogelyke poogingen om haer te verzetten, begon te vreezen dat hy zyn kind zou overleven. Een geleerd geneesheer, door hem geraedpleegd, toonde hem het huwelyk als het beste middel aen, en beweerde dat Monica onfeilbaer zou genezen, indien men haer kon overhalen om eenen echtgenoot te kiezen. De kolonel Van Milgem mogt hierby aen niemand anders denken dan aen den jongen officier Adolf, zyn trouwe gezel, die tegenwoordig was geweest by de herkenning van zyn kind.

Intusschen had de kolonel by zyne dochter alles ingespannen om hare aendacht op Adolf te roepen ; hy vond haer wel gevoelig aen zyne liefdebewyzen en aen zyne schoone hoedanigheden ; maer wedermin was er niet in haer : yskoud bleef immer haer hart voor den jongen officier. Dit pynde den vader zeer, daer hy zich beroofd zag van het eenig middel waerop hy gehoopt had om zyn kind te redden. Byna dagelyks deed de kolonel by zyne dochter poogingen om uit haer te vernemen wat haer hart verlangde en waeruit haer wee ontsproot ; doch zy beweerde niet ziek te zyn, en wist zyne vragen telkens door betuigingen der teederste liefde af te weren. Alleen, wat de kolonel wel hoorde en begreep, was dat zy naer Braband en naer de heide verlangde terug te keeren ; in een woord, dat zy de landkwael of het heimwee had.

Meer dan eens had hy aen zyne dochter beloofd, dat hy met haer naer het Kempenland zou reizen, en er eenen ruimen tyd wilde verblyven, om haer onder de heidelucht verkwikking te laten zoeken ; dan , altyd werden zyne ontwerpen desaengaende, door de snelopvolgende krygsvoorvallen verydeld.

By het einde des jaers 1813 had hy, door onophoudend aendringen, van den minister van oorlog de belofte verkregen dat hem in de aenstaende lente een verlof van dry

maenden zou worden verleend. Monica verheugde zich in de verzekering der terugreis naer het lieve vaderland en zy scheen uit hare mymerziekte op te staen. Maer er kwamen uit het Noorden allerlei schrikkelyke tydingen : het fransch leger was byna geheel door de Russen en door de ondragelyke koude vernietigd; niemand kon voorzien welke nieuwe gebeurtenissen uit de nederlaeg van Napoleon zouden spruiten. Ook had eene algemeene ontsteltenis de krygslieden bevangen, die in Frankryk waren gebleven. De kolonel kon aen Monica de kennis der rondloopende tydingen niet onttrekken, noch haer behoeden voor het verdriet, dat haren boezem vervulde by de overtuiging dat niets ter wereld nu min zeker was dan hare reize naer het Kempenland.

Plotselings keerde de keizer zonder zyn leger uit Rusland terug en deed door het Senaet een besluit afkondigen, door hetwelk 350,000 jonge lieden onder de wapenen werden geroepen. De kolonel kreeg insgelyks bevel om aen het hoofd zyner mannen het leger in Duitschland te gaen vervoegen. Hy besteedde zyne dochter in een huis van opvoeding te Parys, mengde zyne tranen met de hare, en rukte zich los van zyn kwynend kind om den keizer over den Rhyn te volgen.

Zes maenden later, op het slagveld van Dresden, trof een kogel hem in de knie. Na de genezing zyner wonde

bleef zyn been gebogen : hy zou hinken voor zyn gansch leven en met eenen stok gaen. Deze gebrekkelykheid was oorzaek dat men hem op zyn verzoek naer Parys liet keeren. Hy vond zyne Monica nog meer vermagerd, met doorschynend gelaet en met glinsterende oogen, sprekende onachtzaem en droomachtig.

Slechts twee snaren vond hy nog gevoelig in haer hart, twee driften even blakend : hare liefde tot hem en hare zucht tot het betreurde Kempenland.

Onmiddelyk en met den grootsten spoed maekte hy dan de noodige toebereidsels om met Monica naer Braband te keeren. Een bode werd naer Antwerpen gestuerd om er een gevoegelyk huis te huren en in te rigten, tot dat de tydsomstandigheden zich zouden hebben opgeklaerd, en de kolonel een klein buitengoed in de omstreken van Moll zoo hebben kunnen koopen of huren.

Eenige dagen later vertrokken zy in eene postkoets. Niets byzonders onderbrak de blyde reize naer het vaderland ; alleen in Antwerpen zelven, en toen het rytuig de nieuwe wooning des kolonels naderde, blikte Monica by geval de straet op en liet eenen scherpen schreeuw van verbazing, die den kolonel van schrik deed opspringen.

Toen hy haer vroeg wat hare plotselinge aendoening veroorzaekt had, antwoordde zy :

« Och, het is niets, vader. Ik ben ook zoo ligt van

verschieten. Daer zag ik in de straet eenen armen jongeling met slordige kleederen, die my ter vlugt aenstaerde als wilde hy met zyne oogen door myn hart booren. En ziet gy, vader? Om dat hy zoo sterk op Jan Daelmans gelykt, is my een schreeuw ontsnapt. Toch, hy was het niet. — Het is reeds gedaen : ik ben gerust. »

VIII.

Zes weken waren verloopen sedert de aenkomst des kolonels te Antwerpen.

Op den zolder van een arm huisje, op den Guldenberg, zat eene stokoude vrouw zeer vroeg in den avond by een lampken aen het kantwerken. Ellendig zag haer verblyf er uit, want zy woonde onder de naekte dakpannen en had, voor allen huisraed, een tafeltje, twee stoelen en een bed, waervan het deksel uit allerlei byeengeraepte lappen was te samen genaeid. Deze vrouw scheen onverschillig hare bouten door een te wentelen; eventwel, van tyd tot tyd boog zy het oor naer de alkove, waer het bed stond, en luisterde dan met aendacht op een onvatbaer gerucht.

Even had zy dus hare twee handen roerloos op het kantkussen gelegd, toen de deur van het zolderkamerken open ging en eene andere vrouw er binnen trad. De oude plaetste haren vinger op den mond en noodigde de intredende door eenen zachten pst! tot stilzwygen. Opstaende ging zy tot haer, leidde ze met de hand tot by de tafel, en terwyl zy den stoel aenwees zegde zy :

« Trien, zyt wat stil, mensch; want hy slaept zoo gerust! »

Trien trok een breiwerk uit haren zak en zegde met even stille stem :

« Ah ! dat is de mensch dien gy in huis genomen hebt ! Zoudt gy gelooven, Meken Teerlinck (*), dat gy een goed werk daeraen gedaen hebt, als het is gelyk ze zeggen? »

« Ja, Trien, zyt er zeker van : zonder my was de jongen dood en begraven, och arme! »

Na een oogenblik het zolderken in alle zyne hoeken te hebben bezien, sprak Trien weder zachtjes :

« Maer, Meken, als ik my niet bedrieg, hebt gy dien mensch al vyf of zes weken op uwe kamer. Waer slaept gy dan? »

(*) *Meken* beteekent grootmoeder. Men geeft dien naem, onder het volk, aen alle oude vrouwen.

« Ja, Trien, waer slaept gy dan? In dien hoek op eenen stoel, met myn hoofd op de tafel. Daer is toch aen my niet veel meer gelegen : ik heb mynen tyd gehad, mensch! »

« Wel, wel, hoe kunt gy het uitstaen! Zes weken zonder onder de lakens te liggen? Het is om van te sterven ! »

« Ja, Trien, ieder geeft zynen evennaesten wat hy heeft; de ryke menschen geven hun geld en ik — ik geef ook wat ik heb : myn bed en myne rust. »

« Nu, ik beken dat ik het niet zou kunnen doen; maer het is toch schoon en gy zult er mede verdienen by God, Meken.......... Maer ik ken het fyn van die historie nog niet; de eene zegt dit, de andere zegt dat, en op den duer weet men niets. Hoe is het nu eigentlyk gebeurd? »

« Wel, ik zal u dat eens gaen zeggen; maer kom, zit wat digter, hy moest zoo eens wakker worden. — Het is vyf of zes weken geleden, op eenen zaturdag; het was wel elf uren 's avonds. Ik had wat milt gekocht voor myne kat, en omdat ze nog van den geheelen achternoen niet te huis was geweest, nam ik myn *Peerken* (*) en ik ging ginder tegen den blinden muer, tusschen de karren

(*) Eene kleine blikken lamp.

en wagens, naer myne tooverheks zoeken. — Gelyk ik nu zoo al rondsukkel en roep : poesken! poesken! hoor ik eensklaps eenen zucht gelyk van eenen mensch; ik verschiet dat ik opspring, en ik sla myne oogen naer den grond. Maer zie, ik kan myne verschriktheid niet uitleggen : daer lag een mensch op den rug met zyn aengezigt vol bloed! »

« Och God! vol bloed? »

« Ja, Trien, vol bloed. Gy kunt denken : ik liep al gauw by de geburen, ze kwamen met licht geloopen, en dan zagen wy, dat het een jonge mensch was, die waerschynlyk op eenen koolwagen was gaen liggen om te slapen, en die er afgevallen was. Hy moest er al langen tyd liggen, want het bloed dat uit zyn hoofd syperde was bykans heel gestold. »

« En was hy dood, Meken? »

« Och, dood! sukkel, dat gy zyt, — en hy slaept daer in het bed! »

« Ja, Meken, wat wilt gy er aen doen, schaep? De memorie is verre! — Wel nu, wat deden ze dan? »

« Ja, wat ze deden? Wel gelyk altyd. Veel raed en weinig daed; maer terwyl lag de jongen daer in zyn bloed op de koude steenen — en myn hart brak van het te zien. Ik heb gezegd in my zelve : kom, kom, de menschen zyn gebroeders; en ik heb niet gewacht tot dat

de doctor kwame om den ongelukkige naer het gasthuis te doen dragen. Ik heb hem doen opnemen en hier in myn bed doen leggen. »

« Maer, Meken, hoe hebt gy hem kunnen verzorgen en onderhouden? of tenzy dat gy ergens eene kous onder de pannen hebt steken? (*) »

« Och, neen, Trien, ik heb veel gewerkt en al een beetje schuld gemaekt; maer dat is niets : wat met een goed hart geschonken wordt, dat geeft ons Heer terug. »

« Dit is toch al aerdig! Kent gy zyne ouders en weet gy van waer hy is? »

« Neen, ik heb het hem nog niet gevraegd. Maer als hy de koorts in het hoofd had, droomde hy altyd hard op en ik heb wel gehoord dat zyn vader en zyne moeder dood zyn. »

« En hebt gy zoo niets anders uit zyne woorden kunnen verstaen? »

« Neen, ik weet niet wat hy altemael zegde, van eenen Beukenboom, van de heide en van mastenbosschen. Latyn sprak hy ook al, en somtyds riep hy Monica! Monica! Het is waerschynlyk de naem van zyne moeder of van zyne zuster. Hy kan een liedeken, Trien, dat wilde

(*) Vele oude menschen van geringen stand maken hunnen spaerpot in eene kous die gewoonlyk onder de dakpannen wordt verborgen.

ik wel voor zestien-en-halve (*) dat gy het hoordet! Het is zoo altyd van Rikke-tikke-tak, dat gy er zoudt kunnen by dansen. Wat nog het aerdigste was, hy sprak altyd alsof ze hem tegen dank pastoor of geestelyke wilden maken — en ik ben aen zyn hoofd gaen zien of hem geene kruin geschoren was; maer daer is geen scheermes aen zynen blonden krollebol geweest. »

« Och, Heer, het is misschien een arme jongen, die dronken was, of van zyne zinnen was geraekt. »

« Van zyne zinnen, Trien? Van zyne zinnen? Dat gy hem hoordet spreken, gy vielt op uwe kniën. Al wat hy zegt, staet gelyk geschreven, en het schoonste sermoon van onzen onderpastoor is er niets tegen. Daer hangen zyne kleederen: zie, ze zyn van fyn laken geweest, Trien. Iederen keer dat hy den mond opendoet om my te bedanken, breken de tranen uit myne oogen: het is gelyk een engel die spreekt! Gy moogt my gelooven, ik zie hem veel liever dan of hy myn eigen kind ware, en zoo hy by my wil blyven zal ik voor hem werken tot op myn doodbed. — Hy noemt my moeder, Trien; gy moest dat woord in zynen mond hooren! »

« Maer hoe is het er nu mede? Geneest hy? »

« Wel ja, hy heeft eene geheele maend van zyn ver-

(*) Een zilveren geldstuk van zestien en halve stuiver.

stand geweest en koortsen in het hoofd gehad; maer sedert acht dagen is het wat beter. Hy bekomt zoo al stillekens en zoekt zyne memorie byeen. Anders is hy nu geheel by zyne zinnen. Als hy wat meer van spreken was, dan zou ik ook veel meer weten; maer hy zegt nooit iets dan om my te bedanken, en ik vraeg hem niet met alle. Hy heet Jan, dat heeft hy my gisteren gezegd; het overige zal wel komen, Trien, als hy wat gezonder is; nu is hy nog zoo mager als eene graet en zoo bleek als uwe muts; de eerste mael dat hy opstond was hy zoo slap, dat ik hem in myne armen moest nemen of hy zou gevallen zyn. »

« Och arme, dat schaep! »

« Nu is hy toch veel beter : hy kan al goed gaen; want gisteren zegde hy, dat hy dezen avond zou uitgaen om wat lucht te scheppen. »

Nauwelyks had Meken Teerlinck deze laetste woorden gesproken, of achter de gordynen der bedstede klonk eene zoete en teedere stem, die riep :

« Moeder, goede moeder! »

Die naem, en de toon welke er aen gegeven was, moesten eene buitengewoone tooverkracht op het gemoed der oude vrouw hebben; want hare oogen glinsterden van aendoening, terwyl zy haestig de lamp en een glas met melkwater vatte en tot de bedstede ging.

De zieke bezag haer in de oogen met zoo veel liefde en zoo veel dankbaerheid, dat Meken het hoofd afwendde om eene traen van hare wimpers te vagen. Terwyl nam de jongeling eene harer handen en plaetste zyne lippen met eenen langen kus er op.

« Goede moeder! » herhaelde hy nog.

Trien reikhalsde met kloppend hart om het gelaet van den zieke te zien : een diepe schrik deed haer beven toen zyne uitgeholde oogen zich op haer rigtten, en zy schoof haren stoel achteruit als wilde zy zich van eene akelige verschyning verwyderen.

De zieke sloeg zynen mageren arm om het hoofd van Meken en trok ze nader by hem ; hy zegde haer waerschynlyk iets in het oor, vermits zy onmiddelyk zyne kleederen ging halen en de gordynen toeschoof, zoohaest zy dezelve op het bed gelegd had. Dan, by de tafel komende, zegde zy stillekens met eene uitnemende blydschap tot de bevende Trien :

« Hy gaet opstaen ! »

Dit gezegde scheen de gebuervrouw in het geheel niet gerust te stellen ; want haer gelaet verbleekte en zy zag met angst naer de deur. Zonder twyfel spoorde de schrik haer aen om de kamer te verlaten eer de spookachtige jongeling verschene ; de vrouwelyke nieuwsgierigheid hield haer echter op haren stoel genageld.

3.

Na eenige oogenblikken opende zich de gordyn der bedstede. Dan liep Meken tot den zieke, — hielp hem uit het bed en onderschraegde hem in zynen gang tot de tafel.

Zou dit levend geraemte de jonge boer zyn dien wy kennen ? Ja hy is het, de ongelukkige ! Het gebeente steekt hem door de ontverwde huid ; zyne oogen staen diep verzonken in duistere holen ; zyn rug is gebogen, zyn hoofd hangt ter zyde. Zulke vuile en grof gelapte kleederen kunnen slechts eenen bedelaer dekken. Wat mag toch het lot des jongelings geweest zyn ?

Nu stond hy voor het menschlievend Meken en hield eene harer handen vast : hy bezag haer met die teedere uitdrukking, welke een streelend kind alleen eigen is, en zegde :

« Goede moeder ; ik verlang uit te gaen. Zal ik u daerdoor niet bedroeven ? »

« Wel Jan, myn jongen » antwoordde de oude vrouw « gy zyt nog zoo zwak, schaep lief ! Gy loopt gevaer van te vallen, — en denk eens hoe benauwd ik zal zyn. »

De bezorgheid van Meken stond zoo diep in haer berimpeld aengezigt te lezen, dat Jan onder hare liefderyke blikken tot in den grond des harten werd ontroerd.

« ô Moeder » zuchtte hy « waerom, waerom bemint gy my zoodanig ? Ja, wees gy myn engelbewaerder ! Wat niemand heeft kunnen doen, dat doet misschien

nog de belanglooze liefde eener arme vrouw! Wonderbare ziele van goedheid! By den boord van het graf is er nog teederheid genoeg in uwen boezem om eenen ellendige, als ik ben, het leven zoet te maken en hem uit den diepsten kolk der wanhoop op te heffen. ô! Ik heb God gebeden dat hy u zegene! — En, oordeel over myne dankbaerheid tot u, goede moeder : het is het eerste onverstrooid gebed dat ik sedert zeven jaren den Hemel mogt toesturen! »

De tael des jongelings had eenen zonderlingen en begeesterden toon, die op het gemoed van Trien eenen diepen indruk deed; hare benauwdheid was gansch vergaen, en nu luisterde zy met gapenden mond en opgespalkte oogen naer des jongelings woorden, die haer verrukten en roerden als hadde zy een welluidend snarenspel hooren galmen. Meken bezag haer ondervragend en scheen te zeggen : « Welnu, wat zegt gy van mynen zoon? Is hy zinneloos? » Maer Trien luisterde in stilte, zelfs nog na dat Jan opgehouden had van spreken.

« Arme jongen » zuchtte Meken « heb maer moed. Ik ben arm en sukkelachtig, het is waer; doch, als gy by my wilt blyven, zal ik u altyd geerne zien — en ik zal de vingeren van myne handen voor u werken. »

De jongeling bragt de hand der oude vrouw aen zyne lippen, doch antwoordde niet.

« Jan » zegde Meken met zoetheid « als gy geerne zoudt uitgaen, gy moet het voor my niet laten : ik zal mede gaen. »

« Goede moeder » antwoordde Jan smeekend « ik verlang uit te gaen ; maer ik moet alleen zyn. Myn hoofd brandt : in de eenzaemheid zal ik verkoeling vinden. Morgen, goede moeder, zal ik u zeggen wie ik ben en wat onbegrypelyk verdriet myn leven heeft vergiftigd. Laet my nu gaen — en blyf gerust te huis ; binnen een uer kom ik weder. »

Meken gaf Jan haer gaenkruksken in de hand, leidde hem den trap af, sprak nog eenige zoete woorden en sloot dan de deur achter hem toe.

Daer gaet de kranke jongeling met wankelende stappen, digt nevens de huizen, door de duisternis ; hy leunt op het handkruksken dat Meken hem schonk en hygt zwaer van vermoeidheid. Gewis heeft zyn gang een doel, want hy aerzelt niet in den keus der straten. By poozen blyft hy staen en rust ; dan herneemt hy zynen weg en gaet immer voort tot op de Meirplaets. Daer schikt hy zich digt tegen de huizen en sluipt in de duisternis langzaem voort als een dief of een bespieder. Welhaest blyft hy staen onder het gesloten venster eener prachtige wooning ; hy leunt met den elleboog op den arduinen dorpel en poogt met zyn gezigt door de zonnescherm-

kens te dringen. Binnen in het huis is licht; want eene zydelingsche strael beglanst het gelaet van den luisterenden jongeling, die, na langen tyd daer te hebben gestaen, van vermoeidheid geheel ineen zakt en als gevoelloos met het hoofd op den vensterdorpel blyft liggen.

IX.

In de ryke zael, op welker venster de vermoeide jongeling met het hoofd rustte, bevonden zich twee persoonen. De kolonel Van Milgem zat in eenen fluweelen leunstoel by de marmeren haerdstede; hem scheen een diep gedacht aengegrepen te hebben, want hy blikte peinzend vooruit op het vloertapyt. By eene tafel, waerop eenig zilveren naeigerief lag, zat eene jonge juffer bezig met kleine peerlen aen een snoer te rygen. Bleek was haer gelaet uitermate, en het droeg alle de kenteekenen eener lange en kwynende ziekte; nog meer scheen de witheid van haer aengezigt in kleurloosheid te winnen, door het ravenzwart harer lange hairlokken die by de minste beweging hare wangen kwamen streelen. Na een lang stilzwygen zong de jonge juffer met zeer zachte stem het

referein van het liedeken Rikke-tikke-tak. Waerschynlyk verheugde dit den kolonel niet, vermits hy het hoofd verdrietig schudde, en tot de juffer zegde :

« Monica, zing toch niet altyd dit liedeken ; het is voedsel voor uwe droefheid — en gy weet dat het my pyn doet. »

« God ! heb ik het weêr gezongen ? » riep Monica als verwonderd. « Ik wist het niet, vader. Vergeef my toch myne verstrooidheid. »

« Welnu » vroeg de kolonel « is de borze haest gemaekt? — Arme Adolf, wat zal uw geschenk hem vreugde baren ! Hy die u zoo zeer bemint. »

« Waer mag hy nu zyn ? »

« Ho, dit ware moeijelyk te weten. Wie zou kunnen zeggen, dat hy niet ergens in een gasthuis ligt of dat een vyandige kogel hem niet reeds op het veld van eere hebbe getroffen ? »

« Hemel, myn vader, gy doet my beven ! »

« Zoo, ik doe u beven ? Stelt gy dan eenig belang in zyn lot, Monica ? »

« Ik bemin hem immers als eenen broeder ? »

« Gy moest hem anders beminnen, Monica. Hy verdient het ten hoogste : hy is een schoone jonge man, begaefd met alles wat een mensch in de oogen eener vrouw verheffen kan. Daerby, hy was de redder uws vaders op het bloedig slagveld van Dresden. Vindt de liefde de baen

uws harten niet, de dankbaerheid moest u aensporen om mynen raed, myn verzoek te voldoen en hem de belooning zyner edelmoedigheid en zyner liefde te schenken. »

« ô Vader, bezie my! Wat zou ik Adolf kunnen geven? Er is in myn hart geene plaets nevens myne liefde tot u. — Eene gevoellooze bruid? Zou ik hem ongelukkig maken door myne onverschilligheid? Want een bruidegom eischt meer tot zyn geluk dan koude vriendschap. En dan, ik gevoel eenen onweêrstaenbaren afkeer voor banden, die my myne vryheid zouden ontrooven. »

« Welke vryheid, Monica? De vryheid om te droomen en om te mymeren? Gave God dat zy u ontroofd wierde, de vryheid die u uitput en krank maekt. Ziet gy, kind, als wy het landgoed by Moll bewoonen zullen, hoe gelukkig zou het dan niet zyn, dat gy eenen vriend haddet om met u de lieve heide te overloopen; om met ons den Beukenboem en het beekje te bezoeken, — om ons een gezel in de eenzaemheid te zyn? Want dit alles, kind, is koud en doodsch, als geen liefdegevoel het komt verlevendigen : het hart verdroogt als men het niet in een ander hart uitstorten kan. »

« Vader, dit moge waer zyn; maer Adolf is geen zoon der heide. Zou hy verstaen wat het droomachtig geritsel der krekels zegt? Hebben mastboomen de spelen zyner kindschheid overschaduwd? Zouden de oneindigheid der

heidezee en haer onmeetbare hemel hem niet eentoonig schynen, — aen hem, een kind der gebergten? ô Ja, beken het, vader : tusschen my en myne heide, ware hy een vreemdeling die onze tael niet zou verstaen. »

Monica's woorden bevielen haren vader niet; zyn aengezigt nam eene droeve uitdrukking, en zich nu geheel tot zyne dochter keerende, sprak hy op eenen nadrukkelyken toon :

« Monica, myn kind, heeft het gebed uws vaders dan geene de minste magt op uw gemoed? Jaren lang heb ik voor Adolf by u gesmeekt : ik heb zyne schoonheid, zynen moed, zynen roem doen gelden, om in uw hart een teeder gevoel te doen ontstaen; ik heb gezegd, dat hy uwen vader te Dresden ten koste van zyn bloed gered heeft—en ik vroeg, als eene belooning voor hem en voor my, dat gy toestemdet hem aen ons huisgezin te hechten door plegtige banden. Gy hebt geweigerd en weigert nog. Waerom? Om gansch overgeleverd te blyven aen droomen die u dooden! — Omdat gy hem niet bemint? Maer hy vraegt u geene liefde. »

Monica zag haren vader verwonderd aen en herhaelde :

« Hy vraegt my geene liefde? — Wat eischt hy dan van my? »

De kolonel hernam met klemmenden nadruk :

« Eindelyk toch, ô Monica, dwingt gy my, u iets te

zeggen dat mynen mond nooit ontsnappen moest. Luister dan, en bewonder den man dien gy versmaedt. Monica, sedert jaren wandelt gy met snelle stappen naer het graf; nooit sla ik myne oogen op u, myn dierbaer en eenig kind, of ik zie de dood aen uwe zyde staen. ô, De zekerheid dat ik u verliezen zal, verscheurt my het hart reeds jaren lang : dit hangend zweerd boven myn hoofd verkort ook myn leven en ik lyde onzeggelyke smarten. Ik heb Adolf in mynen bangen boezem laten lezen ; ik heb hem gezegd dat er slechts een middel overbleef om u van uwe geheimzinnige droomen en van eene onfeilbare dood te verlossen. Ik zelf, ik uw vader, heb hem gesmeekt u liefde te bewyzen en uwe hand te vragen ; hy, die den vader eens gered heeft, wilde ook het kind redden. Hy had andere liefdebanden : fortuin, eer, schoonheid, alles bezat zyne verloofde ; en toch, uit edelmoed, door zelfsopoffering gedreven, verbrak hy die banden om my en u eene onmeetbare weldaed te bewyzen. Hy, de schoone jongeling, wien alles in de wereld aenlachte, hy stemde toe om zyn leven te verbinden aen dit eener zieke en voor hem gevoellooze maegd ; hy verloochende de hoop om eens in het gebergte by zyne oude moeder te woonen en zou ons volgen in de woestynen der heide. En dit alles om u, die hem versmaedt, het leven te bewaren ; om, als een beschermengel, de dood van uwe zyde te verjagen. ô,

Monica, zal zulke edelmoedigheid in u niets meer dan een dankbaer gevoel doen ontstaen ? Zyn alle snaren in uw hart gebroken, dat gy my niets te antwoorden hebt dan neen ? »

Diep ontroerd was Monica, haer gelaet gaf dit genoeg te kennen. Zy antwoordde op de haer toegestuerde vraeg :

« Vader, ik ben ondankbaer geweest jegens Adolf en jegens u, ik beken het met treurnis in de ziel; maer ook, wat eischt gy niet van my ! Begryp toch, goede vader, dat men de vernietiging vraegt van alle myne herinneringen. Want, indien ik toestemde de vrouw van Adolf te worden, zou ik hem eene breede plaets in myn hart geven. Niet ondankbaer zou ik blyven, ik zou hem de edelheid van zyn gemoed vergelden door teedere genegenheid, indien niet door warme liefde. En dan zou ik moeten afstand doen van alles wat myn vorig leven my gelaten heeft. »

Eene uitdrukking van blydschap liep over des kolonels gelaet, hy vatte de hand zyner dochter en zegde :

« Lieve Monica, de opoffering uwer droomen is noodig tot de verlenging van uw leven. Ik bid u, heb moed ; zeg my dat gy Adolf tot bruidegom aenveerdt ; maek my gelukkig. ô, Dierbaer kind, zie, ik smeek u met gevouwen handen, zeg dat gy toestemt, zeg ja ! »

Zigtbaer beefde de maegd terwyl zy sprakeloos het hoofd vooroverboog.

« Kind, kind! » herhaelde de kolonel « laet de goede inspraek niet voorbygaen. Zeg ja, ô, zeg ja! »

Langzaem hief Monica het hoofd op en antwoordde met besluit :

« Welaen, vader, indien het u gelukkig kan maken.... »

Eensklaps trof haer eene onverwachte aendoening; zy hief haren vinger in de hoogte en luisterde bevend op een suizend gerucht.

« Wat hoort gy? » riep de kolonel verbaesd.

« Luister! luister! » antwoordde Monica met eenen zaligen glimlach.

Nu drongen, van achter het venster, eenige toonen in de zael, en de kolonel hoorde verstaenbaer het lied :

Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe
Yzer warm,
Hoog den arm!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

De kolonel kende de onbegrypelyke magt van dit lied op het gemoed zyner dochter; daerenboven aenzag hy het dit mael als eenen schimp, hem over zyne nederige afkomst toegestuerd; gramschap kwam hem vervoeren en, aen de belkoord rukkende, stampte hy spytig op het vloertapyt.

« Ik wil weten » riep hy « wie zich hier verstout my te hoonen! »

Een knecht verscheen om het bevel zyns meesters te ontvangen; deze zegde bitsig :

« Er staet een onbeschaemde buiten onder het venster te zingen. Ga met uwe makkers, vat hem aen; ik wil hem zien. Indien hy weêrstaet, gebruikt geweld. »

« ô, Vader! » riep Monica opstaende « Wat zegt gy, geweld? Weet gy tegen wie? »

« Wy zullen zien » antwoordde de kolonel vergramd.

De jonge juffer keerde terug by de tafel en ging met zigtbaren angst zitten.

Men hoorde de huispoort opendoen en weder sluiten. Dan kwam de knecht in de zael en zegde tot zynen meester :

« Kolonel, het is een arme bedelaer; zoo zwak en zoo ziekelyk dat hy byna niet voort kan. De ongelukkige kon ons geenen grooten weêrstand bieden. Hy staet in den gang. Willen wy hem maer laten gaen? »

« Neen, neen » riep de kolonel « ik wil dat raedsel verklaerd hebben. — Monica, wat doet u zoo beven? Kent gy dan den bedelaer. — Ga, men brenge hem hier! »

Nauwelyks verscheen de arme man met gebogen hoofde en neêrgeslagen oogen aen de deur der zael, of Monica liet eenen schreeuw, en, tot hem loopende, vatte zy hem de hand, terwyl zy uitriep :

« Jan, Jan! zyt gy het? »

« Ik ben het, mejuffer » antwoordde de jongeling zonder zyne oogen op te slaen.

De kolonel stond eene wyle tyds verbaesd en wreef zich het voorhoofd alsof een plotseling gedacht in zynen geest ware opgestaen. Hy verjoeg zyn vermoeden echter spoedig, en den arm des jongelings vattende, trok hy hem zachtjes voort tot by eenen fluweelen stoel en dwong hem er op neder te zitten. Monica had de hand van Jan niet losgelaten; zy ook blikte sprakeloos ten gronde.

De kolonel op zynen zetel teruggekeerd zynde, sprak tot den jongeling :

« Jan Daelmans, waerom hebt gy u myner in het ongeluk niet herinnerd? Zegde ik u niet, by de eenzame hoeve, dat ik uw beschermer zou zyn, indien gy er ooit eenen noodig haddet? Ik zie tot wat punt van ellende gy gekomen zyt; maer van heden af zult gy geen gebrek meer lyden, jongeling. Heb moed; ik ben niet ondankbaer en wil myne rekening met u beginnen te vereffenen.»

Dit zeggende ging de kolonel tot eene ladenkas, nam er eene handvol Napoleons uit, en dezelve op een speeltafeltje, in de nabyheid van den jongeling leggende, sprak hy :

« Zie, myn vriend, het is geene almoes die ik u aenbied, het is eene kleine vergelding voor hetgene gy weleer voor myne dochter hebt gedaen. Ik bid u, aenveerd dat van my, die u een vriend en beschermer wil zyn. »

Jan sloeg zyn diepgezonkene oogen van het speeltafeltje op den kolonel en zuchtte, spytig grimlachende :

« Goud! altyd goud ! »

En zyne verscheurde kleederen beziende, voegde hy er by :

« Ja, goud zou my dienen; ik kon dan kleederen koopen en haer beloonen die my verzorgd heeft. — Maer, mynheer, spaer my die vernedering : het is niet uit uwe handen dat ik geld ontvangen zou, al moest het my dienen tot het afkoopen myner dood ! »

By deze woorden had Jan eene beweging met de hand gedaen en deze dus losgerukt uit de hand van Monica. De ontroerde en immer bevende juffer was tot haren stoel gegaen, en zat daer sprakeloos en styf op den jongeling blikkende.

« Maer, Jan, myn vriend » hernam de kolonel « gy zyt onregtveerdig jegens my en jegens u zelven. Wilt gy geen geld, zeg my dan wat ik voor u kan doen : het zal my een geluk zyn u eenigen dienst te kunnen bewyzen. Indien gy my toelaet u te verpligten, zal ik u dankbaer zyn. »

« Gy wilt my eenen dienst bewyzen? » antwoordde de jongeling « welaen ik vraeg u eene genade. Zult gy my ze toestaen? »

« Spreek, Jan, ik zal aen uw verlangen voldoen. Wat wenscht gy? »

De jongeling hief zyne afgematte leden wat hooger op den stoel en scheen zich tot iets plegtigs te bereiden. Dan sprak hy :

« Kolonel Van Milgem, morgen begint voor my een nieuw leven : ik ga eenen onoverschrydbaren grensmuer opwerpen tusschen myn verleden en myne toekomst. Men rukt zich zoo ligt niet los van herinneringen die met onze hersens en met ons hart, als deelen van ons leven, zyn vergroeid. En welligt zou ik, in dien stryd, op den boord van een gapend graf gestrunkeld hebben ; het lot heeft my gediend : ik bevind my nu in de tegenwoordigheid van haer, die my alleen op de wereld begrypen kan ! Dat ik spreken moge, dat ik lang onverstoord spreken moge, dat zy hoore wat myn lot op deze aerde was — en dan, dan zeg ik, niet bly maer met onderwerping, vaerwel aen den droom die my doodt. Zie, kolonel Van Milgem, dit is de genade, die ik van u afsmeek. Stem toe dat ik spreke, — vergram u niet over hetgeen ik zeggen zal : gy geeft my meer dan het leven ! »

Er was iets zoo zoet en zoo lydzaem in de stem des jongelings, dat de kolonel zich diep ontroerd gevoelde. Daerenboven was hy uiterst nieuwsgierig om eene verklaring te hooren, waerin hy zekere vermoedens hoopte bevestigd te zien. Hy zegde dan ook met goedheid :

« Spreek, myn vriend, en vrees niets : ik zal u met aendacht aenhooren. »

De jongeling begon dus met eene langzame en pynelyke stemme :

« Ik was jong, te vrede met myn lot en verliefd op het leven. Myn gevoelig hart dreef my aen om van onze dienstmeid myne zuster te maken; naer mate haers lydens en harer ellende groeide myne genegenheid tot haer. Onnoozel en zuiver gevoel, dat zich ongekend in mynen boezem wortelde en later, verslindend vuer geworden, myn ingewand verteeren moest. Kolonel, ik voel nog in myne hand, de plaets branden waer gy, op de heide, de Napoleons der vernedering hebt gelegd. Wat! gy dacht door eenig slyk der aerde my te troosten over de ontrooving myner zuster? En gy vermoordet my ! Dan, ô, dan reeds besefte ik de onmeetbaerheid van myn ongeluk : wanhoop en vertwyfeling hebben dit hart verpletterd, waerin uw vertrek den bloedigen dolk der liefdesmart gelaten had. Alles ter wereld vergat ik om nog eene enkele treurende gedachtenis te voeden : ik heb myne tranen jaren lang gestort aen den voet van den Beuk : ik ook heb op den zandberg gewacht en gehoopt; ik ook ben mager en kwynend geworden. Niets kon my troosten, niets my treffen : onmagtig tot arbeiden, onverschillig voor alles, leefde ik in eene pynelyke droomwereld; — en

ik heb myne moeder op haer ziekbed gezien, zonder in myn hart plaets te vinden voor eene nieuwe droefheid. Allen die my kenden, hadden medelyden met my, arme zinnelooze, als ik was. Ik was verliefd geworden op myne eigene tranen, want zy vloten voor haer die ik betreurde. Weenen was myn leven, zuchten myne spraek. Myn magtig lichaem smolt weg als sneeuw onder den gloed myns boezems; — en, wandelende schaduw, dwaelde ik als een menschenschyn door het gebladerte, dat ook hare klagten had gehoord.

Een oude vriend myns vaders wilde my met geweld wegrukken van de plaets myner geboorte; hy hoopte my te genezen. Maer ik weërstond de gebeden van allen die my beminden. Waerom? Omdat de hemel der heide blauwer is? Omdat de lucht er balsemende geuren voert? Omdat de onmeetbaerheid der vlakte den geest streelt en verheft? ô, Neen, neen. Daer had zy geleefd, daer was het pad door haer betreden. ô, Ik wist welke graspylen zich ooit onder haer lichaem hadden gebogen; ik wist op de schors der boomen de plaets te vinden waer zy eens hare hand gelegd had, en het kruid dat eens met de peerlen harer oogen had geglinsterd. — De boomen, de heide, het beekje, alles had daer voor my eene tael, die my van haer sprak. Daer was ik nooit alleen; zy stond immer nevens myne zyde, met my omsloten in de

nevelwolk der wereldvergetelheid. Uit het dreefken bragt de zuiderwind my hare stemme; uit het geritsel der krekels zong zy my het verleidend Rikke-tikke-tak! — Onuitsprekelyk was echter myn lyden; ik besefte als eene pletterende waerheid, dat zy nooit meer komen zou. Ik had myne zuster voor altyd verloren, en verblydde my in de hoop eener vroege dood.

De oude pastor van Desschel en de tranen myner zieke moeder riepen my eindelyk tot betere gevoelens en gaven my, voor een oogenblik, magt genoeg om tegen hare herinnering op te staen. Ik wilde dat folterend beeld verjagen, my losrukken van hare dwingelandy op myn gemoed, my redden uit den smartkolk, waerin ik verzonken lag; op nieuw myne vergetene pligten tot God en tot myne moeder betrachten. Ik ging naer Mechelen om, na jaren studie, in den geestelyken staet een wapen tegen hare vervolging te zoeken. —Eilaes! wie zal zeggen wat ik in de eenzaemheid van het Seminarie heb doorstaen! Wie zal zeggen hoe bloedig myn hart en myne ziele gewond werden in dien wanhopigen stryd tegen haer! Wat ik deed, wat ik besloot of waer ik ging, immer was zy tegenwoordig om alle andere gedachten als eene dwingelandin uit mynen geest te rukken! Zy, altyd zy!

Met de wetenschap ontwikkelde zich nog de kracht myner inbeelding, en nu nam zy eerst tot de minste

verzuchtingen myner mymerende ziel in bezit. Altyd sprakeloos, hield ik my verwyderd van myne leergenoten; ik verschool my in duistere hoeken om het lied van Rikke-tikke-tak te kunnen suizen zonder te worden bespot; ik was het voorwerp van den algemeenen smaed; niets kon my genezen, noch de strengheid myner leermeesters, noch hunne teedere vermaningen. Eindelyk naderde de tyd dat ik moest beslissen of ik den geestelyken staet zou aenveerden. Maer, ô hemel, waertoe kon my de overweging dienen ? Ik was onweerdig om het altaer te naderen en onbekwaem zelfs tot bidden : nooit verhief ik myne stem of myn gedacht tot den hemel, zonder dat, tusschen God en my, haer beeld zich plaetsen kwam ! Ik weigerde, zoowel door eigen overtuiging myner onweerdigheid als op aenrading myner medelydende leermeesters, — en verliet het Seminarie. Myne moeder was gestorven; ik had nog een klein gedeelte myner erfenis. Myn leven werd eene zorgelooze droomwandeling; onbekommerd over eene toekomst die my onverschillig was, verteerde ik spoedig wat ik nog bezat. De ellende vond my ook gevoelloos; ik sliep onder den blauwen hemel, onder karren of op de stadsvesten; ik liet den honger myn ingewand doorwoelen; en, met den spotlach op de lippen ontving ik het brood der genade. Wat was my toch het leven, en wat waren de pynen des lichaems

tegen de verteerde smarten myns boezems? Niets ter wereld kon my treffen, niets my opwekken uit myne onverschilligheid. Haer beeld immer voor myne oogen zien, haer toespreken in myne ziel, het lied suizend herhalen — dit was myn leven : al het overige was dood in my. »

Hier zweeg de jongeling eene wyl; hy hygde van vermoeidheid.

Monica lag met hət hoofd op de tafel en moest bitter weenen; want in deze tusschenpoos hoorde met het snorken van haren verkropten boezem. Gebukt en ten gronde ziende, zat de kolonel roerloos op zynen zetel.

De jongeling ging voort :

« Eens nog beproefde ik, op aenraden van vrienden, een krachtig geneesmiddel. Ik goot den sterken drank by teugen in myn lichaem, en viel dronken neder op den grond. — Niets, niets kon het helpen; voor myne verwilderde oogen stond nog haer beeld!..... Een dag, ik vergeet hem nooit, dat ik met trege stappen de Meir overging, zal ik haer eensklaps in een rytuig voorby snellen. Haer vlugtige blik ging als een pyl door myne ziel, myn hart brak in mynen geschoktən boezem; ik stortte gevoelloos ter aerde. Welhaest nechtans kon ik weder opstaen en myne ontsteltenis in de eenzaembeid gaen verbergen. Des avonds ging ik op eenen wagen liggen om te slapen. Eene hersenkoorts brandde als

vuer in myn hoofd; ik stortte in myne verdwaeldheid van den wagen en viel met den schedel op de steenen, dat een stroom bloeds my ontvlood.

Eene arme vrouw heeft my op haren zolder genomen; zy heeft my verpleegd als eene moeder; aen haer wyde ik voortaen myn leven toe. Hare zoete en belanglooze liefde heeft de baen myns harten gevonden en nevens het dwingend beeld eene plaets ingenomen. Nu besef ik de mogelykheid om myne vryheid te herwinnen : ik moet leven om myne nieuwe moeder te beminnen en te beloonen. Geve God, dat ook deze laetste hoop niet ydel zy, — of het graf, dat op my gaept, zal regt doen over myne verachtelyke zwakheid. Morgen ken ik u niet meer, mejuffer, noch u, kolonel Van Milgem! Vergeet gy ook dat iemand onuitsprekelyke pynen geleden heeft ter gedachtenis van uw kind : ik schelde u kwyt wat gy my schuldig zyt. Vergeef my, arme zinnelooze als ik ben, de stoute woorden die ik spreken durf; indien gy ooit in den jongen boer eenig belang steldet, verschoon het ontvleeschd geraemte dat voor u zit. En gy, mejuffer, ô, ik smeek u, gedenk u myner in uwe gebeden, opdat ik krachten vinde tot mynen laetsten stryd tegen u. — Laet my nu vertrekken, gy zult my nooit meer hooren noch zien. Vaerwel. God belade u beide met geluk! »

Jan was onder het uitspreken dezer laetste woorden

opgestaen en wilde tot de deur naderen; maer eensklaps sprong Monica regt: zy wierp heure hairlokken achteruit, wreef de tranen terug in hare oogen, en dan den vinger als een bevel vooruitbrengende, riep zy :

« Blyf! Blyf! »

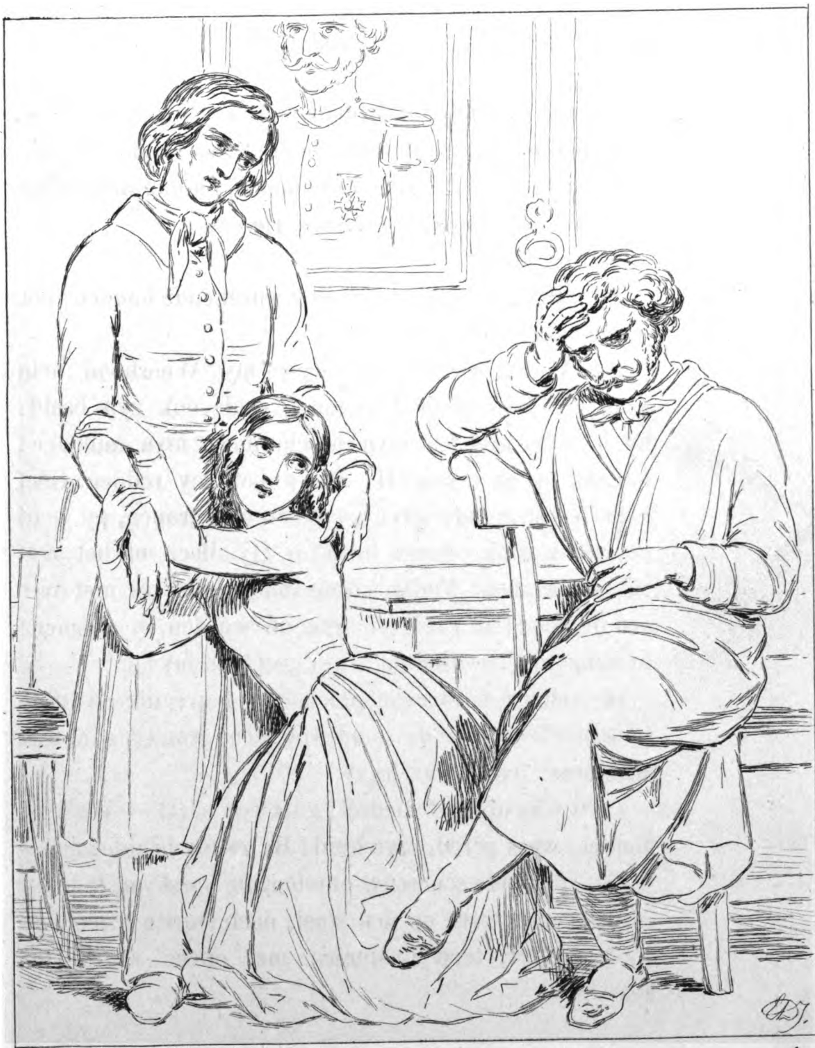
En zich op beide kniën met smeekende handen voor haren vader werpende, bad zy :

« ô, Vader, vergeef my, vergeef my! Weêrhoud hem of ik sterf! In myne droomen zweefde ook zyn beeld; hy is myn broeder, myn beschermer, myn minnaer! ô, God, hy gaet weg! Hy alleen kan my redden. Geef hem my! geef hem my! Gy stort ook tranen, gy hebt gevoeld wat hy geleden heeft? ô, Hy alleen of het graf zal my bezitten! Vader, goede vader, lever my niet over aen de dood! Ik zal leven, gezond worden, u zegenen! In name myner zalige moeder, geef hem my! »

De kolonel deed eene plotselinge beweging en rukte zyne dochter met de hand van den grond; dan, met ontroerde stem, sprak hy :

« Dit was dus het raedsel! zulk een hart! — Welaen, Monica, wees gered, myn kind! Hy zy uw bruidegom! »

Een snydende schreeuw ontvloog de borst van Jan; hy leunde eerst zwaer op den stoel, doch stortte gevoelloos op het tapyt, terwyl Monica met opene armen tot hem liep.

4.

X.

In den jare 1831, weinig tyds na de omwenteling, stapte een soldaet, met geweer op den schouder en ransel op den rug, over de heide, tusschen Moll en Desschel. Hy naderde welhaest tot eene groote hoeve, welke het aenzien van een landgoed had, en toonde zyn *logementbillet* aen eenen man die op den dorpel stond. Deze riep eene dienstmaegd, en beide begonnen met bewyzen van vriendschap, den soldaet van zynen ransel en ander tuig te ontlasten. De jonge krygsman verwonderde zich over dit gulhartig onthael, en den boer op den schouder kloppende, zegde hy losselyk :

« Gy hebt gediend, pachter? »

« Toch niet » antwoordde de boer « maer gy zult er hier wel vinden, die van oorlog en van veldslagen weten

te spreken. — Kom binnen, vriend, de hesp en het bier staen reeds op de tafel. »

Binnen tredende zag de soldaet by den hoek der haerdstede eenen man zitten, wiens gelaet en gryze haren hem by den eersten oogslag, eerbied inboezemden. Een lang likteeken over zyn aengezigt en het lint van het eerelegioen aen zyn kleed, zegden dat hy degene was van wien de boer gezegd had : « die van oorlog en veldslagen weet te spreken. »

De oude krygsman groette den soldaet met eenen welwillenden glimlach en wees hem de tafel, alsof hy zeggen wilde : eet eerst en drink; dan zullen wy spreken.

Terwyl de soldaet dien goeden raed volgde en de hem aengebodene spyze nuttigde, liet hy zyne oogen met nieuwsgierigheid dwalen op de persoonen welke zich rondom hem bevonden. — In het diepe der kamer zat eene vrouw voor een spinnewiel; nevens haer stond de man, dien hy op den dorpel der hoeve eerst had gezien. Gezondheid en stille vreugd blonken op beider gelaet en het scheen dat eene liefdestrael uit hunne oogen glanste, telkens dat zy elkander bezagen. Aen de andere zyde der vrouw zat een stokoud Meken, die met hare stramme vingeren op een kantkussen nog de bouten door een slingerde.

Wanneer de soldaet zyne oogen tot die zyde der kamer eene wyle tyds had gerigt gehouden, hoorde hy achter zich een aerdig lied galmen, welks zonderlinge maet hem het hoofd naer de haerdstede deed keeren. Op elke knie des ouden mans met het likteeken, zag hy nu een blozend kind te peerd zitten — een jongsken en een meisken — en het was onder het zingen van het lied dat de grootvader de kindekens ryden deed.

Welhaest had de jonge soldaet kennis gemaekt met alle de inwooners der hoeve. Hy vond zoo veel zoet genot tusschen deze menschen, die allen door eenen zelfden band van liefde en dankbaerheid aen elkander schenen gehecht te zyn, dat hy, na twee maenden verblyf, zich niet kon weêrhouden van tranen te storten, toen hy zich verpligt zag afscheid te nemen van het vreedzaem en gelukkig huisgezin, dat hem als eenen zoon had behandeld en bemind.

Op het oogenblik dat hy, met den ransel op den rug, gereed stond om te vertrekken, kwamen alle de huisgenoten aen de deur en reikten hem nog de hand der vriendschap; hy, met vochtige oogen, stapte de heidebaen in, en zich op eenigen afstand omkeerende, riep hy met ontroerd gemoed :

« Vaerwel, heer kolonel Van Milgem! Vaerwel, pachter Daelmans! Vaerwel, pachteresse! Vaerwel Meken Teerlinck! Vaerwel!»

Op de heide gekomen zegde de soldaet tot zichzelven :

« Was ik schryver of dichter, ik stelde die aerdige geschiedenis te boek. — Misschien word ik dat ook al eens. Ta, ta, gekheid! »

En dan meer snelheid aen zynen gang gevende stapte hy voort op de maet van een lied, dat hy gewis op de hoeve geleerd had. Hy zong :

« Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer warm,
Hoog den arm!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe.

—

Rikke-tikke-tak, Rikke-tikke-toe.
Yzer hard,
Moed in 't hart!
Slaegt maer toe,
Rikke-tikke-toe. »

Heer lezer, gy ziet immers wel dat de jonge soldaet zyne belofte gehouden heeft?

EINDE.

By denzelfden uitgever zyn te bekomen, de volgende werken van Hendrik Conscience.

